

Využití záchranné kynologie v integrovaném záchranném systému

Jakub Březina

Bakalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jakub Březina
Osobní číslo: L14022
Studijní program: B2825 Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Ochrana obyvatelstva
Forma studia: prezenční

Téma práce: Využití záchranné kynologie v integrovaném záchranném systému

Zásady pro vypracování:

- 1. Vyhledat dostupné materiály a informace k záchranné kynologii.**
- 2. Popsat problematiku záchranné kynologie.**
- 3. Vytvořit modelovou situaci sutinového vyhledávání osob.**
- 4. Zpracovat návrhy a doporučení sloužící ke zkvalitnění výcviku služebních psů.**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] SOUKUPOVÁ, Iveta. **Výcvik záchranného psa pro práci v sutinách.** Nový Bydžov: QTest, 2013. ISBN 978-80-260-5627-0.

[2] KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. **Integrovaný záchranný systém. 4., aktualiz. vyd.** Praha: Armex, 2011. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-87451-01-4.

[3] ŠABACKÁ, Soňa. **Záchranná kynologie: Kynologická záchranná jednotka ČR. 112.** 2015, 2015(3), 2.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

RNDr. Zdeněk Šafařík, Ph.D.

Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce:

3. února 2017

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2017

V Uherském Hradišti dne 10. února 2017

doc. RNDr. Jiří Dostál, CSc.
děkan

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se bakalářská práce skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti 5.5. 2017

.....
podpis studenta

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy. Vysoká škola disertační práce nezveřejňuje, byla-li již zveřejněna jiným způsobem.

(2) Bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

(4) Vysoká škola může odložit zveřejnění bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce nebo jejich částí, a to po dobu trvání překážky pro zveřejnění, nejdéle však na dobu 3 let. Informace o odložení zveřejnění musí být spolu s odůvodněním zveřejněna na stejném místě, kde jsou zveřejňovány bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, již se týká odklad zveřejnění podle věty první, jeden výtisk práce k uchování ministerstvu.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na správný výběr a výcvik psa pro sutinové vyhledávání osob. Teoretická část se zaměřuje na historii, vývoj psa, vypisuje integrované složky IZS a informuje o činnosti kynologů v různých složkách integrovaného záchranného systému. V této části jsou také konkrétní brigádní organizace a činnosti, které provozují.

V praktické části je navržen postup, jak si vybrat správného psa pro sutinové vyhledávání a jeho kvalitní výcvik pro tuto činnost. V této části také simulují sutinové vyhledávání s přípravou na atesty. Na závěr jsem vybral tři mimořádné události ze dvou zemí, a to z České republiky a Turecka, kde čeští kynologové zasahovali, a chronologicky popsal jejich postup.

Klíčová slova: kynologie, vyhledávání osob v sutinách, psodod

ABSTRACT

The Bachelor thesis focuses on the right selection of search and rescue dog in the rubble and the dog training. The theoretical part concentrates on history, stages of dog development and information on the activities of cynologists in Emergency and rescue services (IZS). In addition, this part focuses on specific organizations and its activities in Emergency and rescue services (IZS).

The practical part suggests the method of choosing the search and rescue dog in the rubble as well as its training in high quality. Moreover, this part includes a simulation of the rubble search with a preparation for the final examination. Lastly, the practical part comprises three extraordinary events from the Czech Republic and Turkey where Czech cynologists have worked, and a description of their work progress in chronological order.

Keywords: cynology, search and rescue dog, handler

Chtěl bych poděkovat panu RNDr. Zdeňkovi Šafaříkovi, Ph.D. za odborné vedení práce a cenné rady, které mi pomohly tuto práci zkompletovat. Mé poděkování patří též paní Bc. Jiřině Zbožíkové za spolupráci při získávání údajů pro výzkum část práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 HISTORIE	11
1.1 ZAČÁTKY KYNOLOGIE V ČR.....	12
1.2 PRVNÍ POLICEJNÍ PES	13
2 ETOLOGIE	14
2.1 OCHOČENÍ A DOMESTIFIKACE.....	14
2.2 VROZENÉ A ZÍSKANÉ CHOVÁNÍ.....	14
2.3 ZÁKLADNÍ PROJEVY A VROZENÉ CHOVÁNÍ	15
2.4 VÝVOJ PSA OD PORODU PO DOSPĚLOST.....	15
2.4.1 Porod	15
2.4.2 Vegetativní fáze (2. týden po porodu).....	15
2.4.3 Přejídná fáze (3. týden po porodu)	15
2.4.4 Fáze vtištění (4. – 7. týden po porodu).....	15
2.4.5 Fáze sociability (8. – 12. týden)	16
2.4.6 Fáze sociálního uspořádání (4. měsíc)	16
2.4.7 Fáze uspořádání smečky (5. – 6. měsíc)	16
2.4.8 Puberta.....	16
2.4.9 Dospělost.....	16
2.5 ETOGRAM PSA	17
2.5.1 Lovecké chování	17
2.5.2 Obranné chování	17
2.5.3 Sexuální chování	17
2.5.4 Sociální chování	17
3 ČINNOST KYNOLOGIE V IZS	18
3.1 POLICIE ČR	18
3.2 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR.....	19
3.3 HORSKÁ SLUŽBA	19
3.4 MĚSTSKÁ POLICIE ČR	20
3.5 ARMÁDA ČR	20
4 DOBROVOLNÉ ORGANIZACE V ČR	22

4.1	ZÁCHRANNÁ BRIGÁDA KYNOLÓGŮ JIHMORAVSKÉHO KRAJE.....	22
4.2	KYNOLOGICKÁ ZÁCHRANNÁ JEDNOTKA ČR.....	22
4.3	SVAZ ZÁCHRANNÝCH BRIGÁD KYNOLÓGŮ ČR	23
4.4	KYNOLOGICKÁ ORGANIZACE SIRIUS	24
4.5	TEAM USAR.....	25
4.6	SDH HEJNICE.....	25
5	DRUHY VYHLEDÁVÁNÍ	26
5.1	VYHLEDÁVÁNÍ V SUTINÁCH	26
5.2	VYHLEDÁVÁNÍ VE SNĚHU	27
5.3	ZÁCHRANA NA VODĚ	28
5.4	PLOŠNÉ VYHLEDÁVÁNÍ	29
6	POŽADAVKY NA PSA A PSOVODA	31
6.1	ZDRAVOTNÍ ZPŮSOBILOST	31
6.2	PSYCHICKÁ ZPŮSOBILOST.....	31
6.3	FYZICKÁ ZPŮSOBILOST	31
6.4	ODBORNÁ ZPŮSOBILOST.....	32
II	PRAKTICKÁ ČÁST	33
7	VÝBĚR PSA	34
8	SOCIALIZACE A POSLUŠNOST PSA	37
8.1	SOCIALIZACE.....	37
8.2	POSLUŠNOST	37
9	TRÉNINK PSA A PSOVODA NA SUTINOVÉ VYHLEDÁVÁNÍ	41
9.1	TRÉNINK PSOVODA.....	41
9.2	TRÉNINK PSA	41
10	ATESTY	51
11	MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI S NASAZENÍM ČESKÝCH KYNOLÓGŮ	57
11.1	VÝBUCH OBYTNÉHO BYTU VE FRENŠTÁTĚ POD RADHOŠTĚM.....	57
11.2	ZEMĚTŘESENÍ V TURECKU 1999	59
11.3	ŽELEZNIČNÍ NEHODA STUDÉNKA	61
11.4	SHRNUTÍ.....	63
	ZÁVĚR	64
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	65
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	69
	SEZNAM OBRÁZKŮ	70
	SEZNAM PŘÍLOH.....	71

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je záchranářská kynologie v integrovaném záchranném systému, která se stala neodmyslitelnou součástí zásahu u mimořádných událostí, během kterých dochází ke zřícení budov, ale také při nutnosti ohledání ohniska požáru nebo vyhledání drog. Díky svým schopnostem se pes stal společníkem hasičů, policie, armády a záchranářů.

Už za starých časů si pes a člověk pomáhali při hledání potravy a ochrany sami sebe. Tyto vztahy vydržely až dodnes, a dokonce se vyvinuly na takovou úroveň, že dokáží společně pomáhat společnosti. Psi pomocí svého čichu a kvalitního tréninku dokážou věci, které dnešní technika nemá šanci napodobit, proto se začali využívat tam, kde je to nejdůležitější, a to při záchraně životů.

Cílem mé práce bude zlepšit celý proces výběru psa a trénink těchto psů k záchranným pracím, a to za metody interview, kdy se budu radit se zkušenými kynology o problematice v tomto odvětví. Následně se jej budu snažit přepracovat k lepší efektivitě.

Bakalářská práce je rozdělená na dvě části – na teoretickou a praktickou část. V teoretické části nalezneme seznámení s dějinami, vznik kynologie, složky IZS, které kynologové využívají během svých výjezdů. V praktické části jsem se zaměřil na problematiku výběru a výcviku štěněte k dané činnosti, dále jsem rozebral tři mimořádné události, během kterých došlo k vyhledávání v sutinách a probereme činnosti kynologů u těchto zásahů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE

Ze spisů nelze určit konkrétní dobu, kdy se pes stal pomocníkem člověka. Sblížení lze demonstrovat na situaci, kdy pes pobýval v okolí člověka, živil se zbytky lidské potravy a na oplátku ho upozorňoval na různá nebezpečí. Člověk si postupem času uvědomoval tuto pomoc a docházelo ke zdomácnění psa, tzv. domestikaci. Po ochočení psa se začal využívat k různým činnostem, které měly usnadnit život člověka, například k lovu, rybolovu, chovu dobytka aj., po tomto procesu se vytvořilo více skupin lišící se užitkovými vlastnostmi (lovečtí, pastevečtí, strážní psi). Se vzrůstajícím vzděláním si člověk všiml nejen fyzikálních, ale také smyslových vlastností psa, které hrály úlohu v jeho dalším použití.

Vzhledem k nejstarší činnosti člověka, což je lov zvěře, se uvažuje, že právě lovec byl ten, kdo si jako první ochočil a používal psa pro svou potřebu. Člověk poznal u něj ostrážitost, mimořádné sluchové a čichové vlastnosti. Využíval je nejen k ochraně jeho obydlí, ale i k lovení a později i k pastýřství. Tato spolupráce založila nové pouto, které není mezi ostatními zvířaty a lidmi doposud známo.

V minulosti byl pes pokládán za boha, uctíván jako strážce a průvodce podsvětí do království smrti. Toto přirovnání bylo velmi významné, protože Egypťané povyšovali smrt nad vše ostatní. Dokonce i jejich bůh Anubis byl znázorňován se psí hlavou a na jeho počest bylo založeno město Cynopolis, kde psi byli uctíváni a chráněni.

Před dvěma tisíciletí napsal Cicero: „... *Jaká věrnost psa, který hlídá vše, co mu svěříme do péče. Jaká hrdinnost při obraně pána. Jaká nenávisť k protivníkovi. Jaká jemnost nosu při sledování stop, jaká lovecká náruživost. To vše svědčí o tom, že toto zvíře bylo stvořeno jen a jen pro užitek člověku...*“.

V Evropě za dob vzniku křesťanství psi nebyli oblíbení, dokonce se v Bibli hovoří o psovi jako hanlivém stvoření, které nikdy nebude přijato do ráje. Toto tvrzení se postupem času mění a církevní spisy cení psí vlastnosti, oddanost a věrnost.

Jak vůbec vznikla první šlechtěná plemena? Za vznik různých plemen psa může člověk, který si vyšlechtil psa podle potřeby, buď hlasití hlídači, nebo váleční psi, psi pro potěchu, pro pomoc v práci a další. Někdy i příroda zapříčinila vytvoření nového plemene – tzv. mutace. Toho člověk využívá a začíná znovu šlechtit.

Od poloviny 20. století se plemena rozlišují podle dědičnosti a vznikají tzv. čisto-krevná, tj. pes disponuje charakteristickými vlastnostmi daného plemene. Tímto činem vzniká nový obor kynologie.

V roce 1884 v Německu se začali používat psi k vojenským účelům. Úkolem těchto psů bylo použití v oblasti sanitní, strážní, spojovací a hlídkové. Za první světové války mělo Německo 30 000 vycvičených psů. Ve Francii, Anglii a v dalších zemích bylo jen nepatrné množství psů, a proto francouzská armáda odvedla mnoho psů k výcviku od obyvatelstva. Psi byli vycvičení pro spojovací službu, ale později také pro stopování. Stopaři se používali hlavně u státních hranic. Psi zastavovali osoby, které se pokusily překročit hranice. [6]

1.1 Začátky kynologie v ČR

Počátky kynologie v ČR jsou spojeny s lovem zvěře. Karel IV. měl na hradě psinec. Během 16.-19. století bylo naše území považováno za nejlepší loveckou oblast, a právě

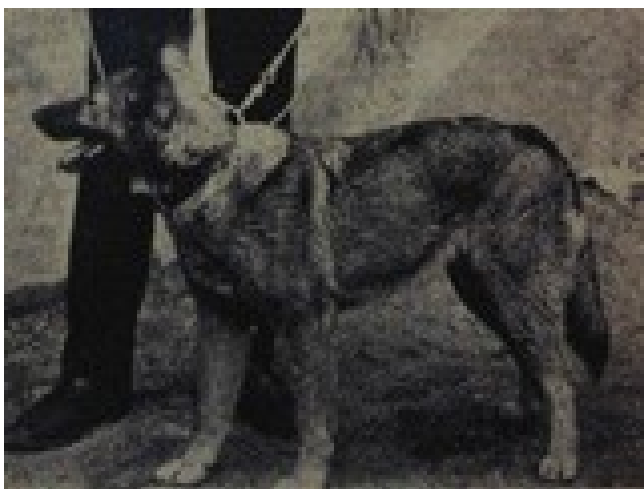

Obrázek 1 - Četnická kynologická skupina v roce 1928 [22]

tomu odpovídala i úroveň našich psů. Psi z českých zemí byli vyhlášeni široko daleko díky jejich loveckým schopnostem, to dalo základ pro vznik první kynologické organizace – Spolek myslivců, který byl založen 1848 v Mělníku. Jako další v roce 1883 navázal Ústřední spolek pro ochranu honby a chov loveckých psů, právě tady vyšla první plemenná kniha s názvem Kniha kmenorodová. Na přelomu 18. a 19. stoletím vznikaly první organizace, které byly podobné těm dnešním, ale jejich cesta byla obtížná s mnoha problémy, protože byly kladené většinou až zbytečně vysoké nároky. Kynologie se u nás začala znova organizovat až od roku 1919. Další kniha, „Československá kniha rodokmenů“, kterou vydal Československý lovecký a kynologický říšský svaz v roce 1925, obsahovala zkušební řády pro mnoho druhů psů, také pro psy policejní a byl to jediný záznam o chovatelských stanicích té doby. [6]

1.2 První policejní pes

První policejní psi v ČR se jmenovali Vlk a Vlčka, jednalo se o dva ovčáky, kteří byli zakoupeni četnickým nadporučíkem T. Rotterem, působícím v Kladně. Celý nákup se uskutečnil ve světoznámém Fuchsově psinci v Praze roku 1909. Tito dva psi se velmi rychle dostali do služby a zajistili tak budoucnost dalším následovníkům. Později Rotter vybudoval psinec pro policejní psi na dvoře četnických kasáren. Psi tady byli trénováni k výkonu služby u policie. [6]

Obrázek 2 - První cvičený pes Vlčka [21]

2 ETOLOGIE

Jedná se o nauku o životních projevech a chování zvířat. Pes spadá do rodu šelem psovitých (*Canis*). Členové tohoto rodu žijí ve složitých organizačních společenstvech – smečkách, kde každý člen je velmi důležitý. Vztahy ve smečce jsou řízené danými pravidly, hierarchie a postavení jednotlivých členů je pevně dáno, utvrzováno a upevnováno pomocí rituálů.

Změna nastává pouze za daných podmínek, proto mají psovité šelmy velice vyvinuté schopnosti komunikace, díky kterým spolupracují při shánění potravy, popřípadě při obraně teritoria a mláďat. Savci mají jedinečnou vlastnost, že dokáží pomoci svého mléka vychovat potomka od mláďete, které nemá vyvinuté smysly, až po dospělého jedince.

Etologie studuje chování a životní projevy zvířat ve svém přirozeném prostředí. U domestikovaných zvířat toto prostředí nemusí být původní - to platí i pro psy.

Tento obor se také zabývá adaptabilitou. Druhové a mezidruhové reakce a jejich evoluci. Zabývá se především komunikací zvířat a jejich interakcí ve smečce. [14]

2.1 Ochočení a domestikace

Proces se týká zvířat, která opustila své přirozené prostředí a připojila se k člověku. Zvíře, které je ochočené, se neodlišuje ani duševně, ani vzhledem od svého psího druhu.

Domestikovaná zvířata se v zajetí rozmnožují už po generaci, a tím dochází k morfologickým a fyziologickým změnám zvířat. Tyto změny jsou dědičné. [45]

2.2 Vrozené a získané chování

U psů chování dělíme na vrozené a získané. V prvním případě, když psovi šlápneme na tlapu, on ucukne, jedná se o reakci vrozenou. Ve druhém případě, když mu dáte povel k sednutí a on poslechne, jedná se o reakci získanou.

Při výcviku a výchově psa se nesnažíme nějakým způsobem utlumit jeho přirozené chování a vytvářet jiné. Snažíme se o to, abychom mohli stavět na jeho přirozeném chování a dále jej usměrňovat a rozvíjet. [45]

2.3 Základní projevy a vrozené chování

Každé zvíře svého druhu se rodí se stejným vrozeným chováním. Chování je sled aktivit s danou posloupností. Tyto aktivity se spouští díky vrozeným reflexům.

Prvním instinktem, kterým pes disponuje, je sací a kořistní reflex.

Některé další instinkty vznikají a zanikají, například sání, hledání přízně u svých druhů. Aby instinkt fungoval, musí se pes dostatečně vyvinout. [45]

2.4 Vývoj psa od porodu po dospělost

Celý vývoj psa se dá rozdělit do několika částí, které se můžou navzájem prolínat. Jsou to části vegetativní, přechodná, vtištění, sociability, sociálního uspořádání, uspořádání smečky, puberta a dospělost. [45]

2.4.1 Porod

Štěně po porodu není skoro vůbec vyvinuté, jediné čím se dokáže trochu orientovat je hmat. Neustále vyhledává teplo, jakmile ztratí kontakt se svými blízkými, začne pištět, což přivolá matku, ta ho odnese do pelechu. [45]

2.4.2 Vegetativní fáze (2. týden po porodu)

Doba, kdy štěně pouze přijímá tekutiny, vyměšuje a spí. [45]

2.4.3 Přechodná fáze (3. týden po porodu)

Fáze, kdy se štěně konečně začíná vyvíjet, a tím způsobem, že začíná poprvé otevírat oči, začíná vidět, slyšet a poprvé navazuje kontakt se sourozenci a matkou. Štěňata začínají objevovat a zkoumat předměty, začínají si mezi sebou hrát. [45]

2.4.4 Fáze vtištění (4. – 7. týden po porodu)

V této fázi se lepší postoj těla, a dochází k tzv. vtištění, kdy je důležité, aby si pes dostatečně zvykl na člověka, jako na součást druhu. Pes si musí zvyknout i na potravu, zejména syrové maso, když jej nebude mít, může se stát, že v dospělosti ho bude odmítat. Ve 4. týdnu už dokáže také projevovat různá sociální chování jako je vrcení ocásku, vrčení, ježení srsti, sklápění uší. [45]

2.4.5 Fáze sociability (8. – 12. týden)

V tomto období se u nich začínají objevovat známky agrese, to hlavně vůči sourozencům, ale naopak vůči starším psům se chovají podřízeně a snaží se agresii tlumit. Ke člověku se chovají podřízeně a berou ho jako nadřazeného tvora. [45]

2.4.6 Fáze sociálního uspořádání (4. měsíc)

V této fázi se začínají štěňata různě odlišovat, a to hlavně sebevědomím mezi sebou. Snaží se budovat hierarchii.

Štěně v tomto věku je vhodné pro výběr, a to hlavně pokud jde o štěně předurčené k tréninku. [45]

2.4.7 Fáze uspořádání smečky (5. – 6. měsíc)

V tomto období si vytváří pevnou vazbu na smečku nebo psovoda. Snaží se úzce spolupracovat s člověkem, nejdůležitější v tomto období je kontakt a spolupráce mezi člověkem a psem.

Pro psa je toto období velice důležité, protože musí dostat příležitost k nasbírání zkušeností, když se tak nestane, jeho náprava je poté složitá. [45]

2.4.8 Puberta

Období, kdy psi začínají praktikovat sexuální aktivity. Puberta nastane u každého jedince jinak, je ovlivněna vývojem psa a druhem plemena. [45]

2.4.9 Dospělost

V dospělosti jsou psi smečky hlavně ovlivňovány člověkem. Rozdíly mezi pohlavími jsou ve stejné linii. Člověk ve smečce nejčastěji zaujímá pozici super alfa, to je postavení, které by žádný pes neměl nijak ohrozit. Může se stát, že člověk kvůli svému nejistému chování se stane jen alfa, poté může dojít ke střetu. Pes se od vlka liší tím, že není tak duševně vyzrálý, a to je ten důvod, proč se velmi ochotně podřídí člověku.

Psovodi, kteří vlastní dva psy, se stávají vůdci smečky. Taková situace si žádá, aby psovod dokázal vhodným způsobem rovnocenné postavení obou psů, ale když jednomu bude nadřazovat, výrazně dopomůže šarvátkám mezi psy. [45]

2.5 Etogram psa

Souhrn vrozených vlastností a chování s přihlédnutím k dědičným predispozicím a vlivům okolí. Mezi nejdůležitější odvětví patří: lovecké, obranné, sexuální a sociální chování. [12]

2.5.1 Lovecké chování

Silný psí pud, který byl u psa utlumen nejvíce a dlouhodobým šlechtěním dědičně upevněn. Lovecké chování směřuje k zajištění potravy. [12]

2.5.2 Obranné chování

Každý pes má silný smysl pro obranu svého teritoria, proto i malý pes může napadnout mnohem většího psa z důvodu obrany. [12]

2.5.3 Sexuální chování

Směřuje k produkce potomků a zachování rodu. Patří sem výběr partnera, páření a péče o potomky. [12]

2.5.4 Sociální chování

Patří sem všechny projevy a aktivity uvnitř smečky. Umění rozeznat signály, které pes vydává je pro psovoda velmi důležité. Pokud má spolupráce psa se psovodem fungovat, musí perfektně znát znalosti sociálního projevu psa. [12]

3 ČINNOST KYNOLOGIE V IZS

Základní složky IZS

Mezi základní složky IZS podle zákona patří:

- Policie ČR,
- Hasičský záchranný sbor,
- Zdravotnická záchranná služba,
- Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany. [2]

Ostatní složky IZS

Mezi ostatní složky podle zákona o IZS patří

- Ostatní záchranné sbory,
- Ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,
- Vyčlenění síly a prostředky ozbrojených sil,
- Orgány ochrany veřejného zdraví,
- Zařízení civilní ochrany,
- Havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- Obecní policie,
- Záchranné týmy červeného kříže,
- Neziskové organizace a sdružení občanů. [2]

3.1 Policie ČR

Obrázek 3 - Znak policie ČR [15]

Má nejpočetnější skupinu psů a psovodů, kteří jsou připraveni k praktickému použití, zřizují si vlastní chovatelské stanice a odbornou přípravu jim zajišťují kvalifikovaní instruktoři. Psy, které používají, mají z vlastního chovu. Velkou výhodou pro použití policejních psovodů je jejich pokrytí po celé ČR, jsou dosažitelní všude a jejich znalosti jsou potřeba při každé pátrací akci při plošném vyhledávání.

Rozdělení podle specializace psů:

Psi všestranní

- Hlídkoví
- Pátrací

Psi specialisté

- Vyhledávání omamných látek
- Vyhledávání výbušných systémů
- Vyhledávání zbraní, munice
- Vyhledávání mrtvol a pozůstatků
- Využití při pachové identifikaci [37]

3.2 Hasičský záchranný sbor ČR

Obrázek 4 - Znak hasičského záchranného sboru ČR [15]

Jedním z mnoha úkolů při mimořádné události je poskytnout první pomoci, a to i během mimořádných událostí, vyžadující nalezení a záchranu osob pod sutinami. Při této události nastupuje kynologická dvojice, která je nedělitelná, při indispozici jednoho z nich se tým stává nepoužitelným.

Hasičský záchranný sbor se zaměřuje na sutinové vyhledávání. Zajišťují instruktáže, školení a atestační zkoušky. [28]

3.3 Horská služba

Obrázek 5 - Znak horské služby [23]

Psi u horské služby se využívají především k vyhledávání lidí v lavinách, což je podobné jako vyhledávání lidí v sutinách. Toto vyhledávání se vyznačuje hledáním živých osob v omezeném prostoru, kde je těžké se pohybovat. Neustálé ověřování přítomnosti pachy člověka. Horská služba využívá své psy hlavně k vyhledávání pohřešovaných lidí v horských oblastech. [32]

3.4 Městská policie ČR

Obrázek 6 - Znak městské policie ČR [18]

Psi u městské policie se většinou využívají k hlídkové a strážní službě. Psovodi z Městské policie v Ostravě a v Praze se zabývají i záchrannou kynologií. [5]

3.5 Armáda ČR

Obrázek 7 - Znak armády ČR [17]

Psi používání v armádě jsou většinou využíváni ke hlídkám a strážení objektů. Celkově má armáda 1350 psů různých plemen.

Psí vlastnosti jsou natolik dokonalé, že se využívají namísto techniky. Dokážou zaznamenat a zneškodnit protivníka, což technika prozatím nedokáže. Ovšem kombinace techniky s hlídacím psem je v dnešní době považována za nejlepší ochranu při hlídání důležitých objektů (muniční sklady, sklady s vysokou hodnotou). Se psem i psovodem se počítá i při akci v terénu, a to při průzkumu členitého terénu.

Dochází taky k vyhledání drog u vojáků, u kterých vzrostl počet jejich užití během služby, přičemž takový stav je velice nebezpečný už jen proto, že můžou být nebezpeční nejen k sobě, ale i ke svému okolí.

Úlohy psů u armády ČR

- Strážit objekty
- Vyhledávat drogy
- Vyhledávat výbušniny
- Vyhledávat zbraně
- Pátrání

V minulosti byli psi využíváni na hledání min a nošení munice. [37]

4 DOBROVOLNÉ ORGANIZACE V ČR

Organizace v ČR jsou členy mezinárodní federace FCI a podle pravidel je veden chov, výcvik psů a další aktivity. [29]

4.1 Záchranná brigáda kynologů Jihomoravského kraje

Obrázek 8 - Znak Záchranné brigády kynologů Jihomoravského kraje

Zabývá se výcvikem a využíváním záchranných psů při přírodních katastrofách, průmyslových haváriích atd.

Organizace byla založena roku 1975. 1989 fungovala jako součást Svazu záchranných brigád ČR, odkud ale roku 1999 odešla a vstoupila do mezinárodní záchranné organizace IRO. V roce 2000 se stala ostatní složkou IZS. Organizace má 34 členů, kteří se zaměřují na sutinové a plošinové vyhledávání, někteří z nich se uplatňují také při záchranném stopování. Odlišnost této organizace od ostatních je, že nemají regionální základnu, protože členové organizace pochází z různých krajů.

Brigáda dlouho a úspěšně spolupracuje s HZS Olomouckého a Zlínského kraje, tato spolupráce spočívá v pořádání námětových cvičení a různých odborných seminářů. [11]

4.2 Kynologická záchranná jednotka ČR

Obrázek 9 - Znak Kynologické záchranné jednotky ČR [26]

Zabývá se výcvikem a využitím záchranářských psů. Brigáda byla založena v roce 1989. Sdružení je přímým členem v IRO, což je Mezinárodní záchraná kynologická organizace.

Sdružení má momentálně 40 členů a benefitem této organizace je, že všichni pochází z jednotného bydliště, a to z Brna. Díky této výhodě může sdružení pořádat pravidelné tréninky a výcvikové srazy. Psovodi se specializují na vyhledávání v sutinách, plošnému vyhledávání. Vedlejšími disciplínami je stopování, v letních měsících záchrana na vodní ploše. V zimě se soustředí na lavinové vyhledávání.

Psovodi a jejich psi se neustále zdokonalují a připravují ke zkouškám podle zkušebního řádu IRO. V současné době má sdružení tři atestované psovody.

Odborná příprava všech členů probíhá víkendovou formou měsíčně, pořádáním různých soustředění. Každý rok sdružení pořádá odborné semináře, nejméně jednou za půl roku jsou psovodi školení k první pomoci nejen člověku, ale i psovi. [8]

4.3 Svaz záchraných brigád kynologů ČR

Obrázek 10 - Znak Svazu záchrané brigády kynologů ČR

Svaz je členěn do 14 krajských brigád a působí zde 486 aktivních členů.

Nejstarším členem svazu je 1. československá brigáda záchraných psů. Roku 1990 se psovodi osamostatnili a vznikla samostatná záchranářská organizace – Svaz česko-moravsko-slezských záchraných brigád kynologů, po nějakém čase se název změnil na Svaz záchraných brigád kynologů ČR.

Svaz se stal součástí IZS. Členové jsou přihlášení k atestačním zkouškám, které zajišťuje ministerstvo vnitra v rámci spolupráce s IZS. Po splnění atestačních zkoušek je držitel připravený na nasazení ve vyhledávacích pracích.

Ke správnému fungování potřebuje svaz střediska na výcvik, ta se nachází například v Chbanech, ve Vlkoši a na Vysočině.

Odborná příprava ve svazu je rozdělená do každého kraje zvlášť, ten si výcvik a odbornou přípravu organizuje sám. Svaz také úzce spolupracuje s Českým červeným křížem. Psi jsou komplexně trénováni na každou událost, přičemž největší úspěchem bylo nalezení utonulé osoby pod vodní hladinou. Paradoxem však bylo, že se jednalo o jinou osobu. [10]

4.4 Kynologická organizace SIRIUS

Obrázek 11 - Znak kynologické organizace SIRIUS [36]

Organizace vznikla roku 2012, ještě ten samý rok se dokázala připojit k ostatním složkám IZS.

Organizace nechává svým členům samostatnost a iniciativu vytvořit si podmínky pro výcvik a dále se zaměřit na oblast výcviku, který jim vyhovuje. Také se mohou rozhodnout, zda se budou věnovat praktickému využití psů nebo sportovní činnosti. Členové mohou být i profesionálové, například hasiči nebo policie, kteří mohou nastupovat na zkoušky a soutěže, aniž by měli problémy se zaměstnavatelem.

Organizace sčítá 25 členů, kteří jsou součástí spolku Záchraná kynologická služba Poodří. Tito členové se zabývají převážně výcvikem v sutinách a na volných plochách. Mnoho členů má dlouholeté zkušenosti hlavně ze zahraničí při zemětřesení v Turecku.

Od roku 2012 má organizace tři atestované psovody se psy

Organizace je finančně podpořena ministerstvem vnitra a Nadací ČEZ, díky této podpoře si organizace může zajistit různě technické a ochranné pomůcky k trénování, tak i ke skutečnému zásahu.

Rozvíjí kvalitní spolupráci s HZS Jihomoravského kraje, společně pořádají různé akce, školení či cvičení. HZS Jihomoravského a Olomouckého kraje umožňuje vstup do objektů, kde je možné cvičit sutinové vyhledávání. [9]

4.5 Team USAR

Obrázek 12 - Znak Team USAR

Jednotka (Urban search and rescue) Najdi a zachraň. Její historie sahá do let 1999, kdy se začala formovat na specializovanou záchrannou jednotku pro záchranné práce v obydlených oblastech nebo při zemětřesení, během kterých vyhledávají a zachraňují osoby. V minulosti odřad USAR se zúčastnil několika misí v zahraničí, v oblastech zemětřesení (Turecko, Taiwan, Iránu, Alžírsko). V zahraničí byli společně i se skupinami z dalších svazů. [16]

4.6 SDH Hejnice

Obrázek 13 - Znak SDH Hejnice

Spolek byl založený roku 2000, důvod založení bylo využití týmů psů v mezinárodních, národních záchranných a pátracích akcích. Týmy jsou vycvičené, aby dokázaly vyhledat ve všech terénech. Jeden takový tým dokáže nahradit až deset lidí v rojnici. Psi a psovodi musí projít těžkým tréninkem, ale na konci jsou připravení vyrazit kdykoliv na pomoc. Jejich psi dokáží vystopovat člověka pomocí pachu ve větru, takže nepotřebují mít předmět pohřešované osoby. Díky tomuto tréninku může tým psovoda a psa vyrazit i za špatného počasí a vyhledávat osobu. [34]

5 DRUHY VYHLEDÁVÁNÍ

Vyhledávání živých osob v sutinách, ve vodě, ve sněhu, v nepřístupných terénech nebo odhalování plastických trhavin. To je pro člověka a techniku nemožné, proto musí nastoupit pes záchranář. [41]

5.1 Vyhledávání v sutinách

Vyhledávání v sutinách je zajištěno HZS ČR. První činností je provedení průzkumu.

Průzkum zjišťuje:

- Zjištění počtu zasypaných osob
- Bezpečnost prostoru, jestli nehrozí další zřícení
- Jaký je rozsah mimořádné události a jaké jsou nároky na síly a prostředky
- Zpětná vazba postižených osob
- Jestli nehrozí nějaké další nebezpečí (požár, únik plynu, přítomnost nebezpečných chemikálií a přísun kyslíku postiženým osobám)
- Zjištění různých cest k postiženým
- Zjištění potřebných technických zařízení (Jeřáby, buldozery)
- Využití speciálních sil (vyhledávací psi, speleologové, báňská záchranná služba)

V místech, kde jsou zjištěné živé osoby nebo existuje možnost přežití, se provádí vyprošťovací práce primárně. Nejprve je nutné zajistit bezpečnost nejen pro postižené, ale také pro záchranáře. Cílem první pomoci není nejrychlejší vyproštění osoby, nýbrž zajištění existenčních podmínek pro postižené (přívod vzduchu, odstranění nebezpečných chemických látek).

Samozřejmostí je přivolání záchranné služby, oznámení předpokládaného počtu osob uvíznutých v sutinách a určení prostoru pro evidenci a shromažďování mrtvých. Místo události je nutné zabezpečit proti vstupu nepovolaných osob, především u osob, které předpokládají své blízké mezi postiženými osobami.

Pohyb na troskách musí být omezený, aby nebyly zničené pachové stopy. [4]

Obrázek 14 - Pes při vyhledávání osob v sutinách [27]

5.2 Vyhledávání ve sněhu

Záchranu osob v horských terénech zajišťuje horská služba, jak profesionální, tak dobrovolná. Jako jediná má přístup v nepřístupných terénech.

Profesionální horská služba zajišťuje:

- Pátrací akce,
- První pomoc pro postižené osoby,
- Bezpečnost návštěvníku v horách,
- Zajišťují provoz záchranných horských stanic,
- Udržují výstražné a informační značení,
- Vydává bezpečno preventivní materiál,
- Zpracovává a vydává informace o počasí a snaží se zachovat bezpečnost návštěvníků,
- Snaží se snížit rizika úrazů,
- Zajišťují a provádí hlídkovou službu po hřebenech hor a domy v horské oblasti,
- Ve vztahu k občanskému sdružení provádí a zajišťuje školení členů podílejících se na pátracích akcí.

Spolupracuje s ostatními záchrannými organizacemi v ČR i v zahraničí a orgány jako veřejná správa a ochrana přírody.

Obrázek 15 - Pes vyhledává pohřešovanou osobu ve sněhu [19]

Horská služba se organizuje především v oblastech jako je Šumava, Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše, Jeseníky, Beskydy a Orlické hory. [4]

5.3 Záchrana na vodě

Záchranou prací na vodě se věnuje především HZS, Vodní záchranná služba Českého červeného kříže a policie.

Vzhledem k výjezdovým časům je pravděpodobné, že první na místě zásahu bude HZS nebo Vodní záchranná služba Českého červeného kříže.

Během záchranných akcí na vodních hladinách hraje nejdůležitější roli čas. V případě, že doba tonutí nepřesáhne interval, který zajišťuje zachování základních životních funkcí, výjezd neztrácí na akutnosti. Z ověřených statistik vyplývá, že pokud záchranná akce trvá déle než 60 minut, šance na záchranu rapidně klesá.

Vodní plochy pes propátrá mnohem rychleji než potápěč, tento rozdíl se mnohonásobně zvětšuje v případech, kdy je voda kalná. Pes dokáže označit místo největší koncentrace pachu dekompozicí lidské tkáně. Psovod musí pečlivě zvážit přesné určení místa kvůli okolním faktorům (proudění, teplota, hloubka). Z důvodu, že pach se šíří v oválu, který je závislý na dříve zmiňovaných faktorech, nelze označit místo přesně nad utonulým.

Potápěči v označené oblasti provedou dohledání. Tento systém pátrání je považován za velice účinný.

Pátrání na vodní hladině mohou provádět psi specializovaní k vyhledávání na volných plochách, vodních hladinách, popřípadě psi, kteří vyhledávají mrtvá těla. [42]

Obrázek 16 - Záchranářský pes při seskoku do vody [31]

5.4 Plošné vyhledávání

Kynologický pátrací tým tvoří psovod se psem. Principem celého plošného vyhledávání je navětrání pachu hledaného člověka na velkou vzdálenost a následnému vyhledání osoby. Tato metoda je velice účinná a spolehlivá při prohledávání velkého prostoru. Kynologický pátrací tým může být doplněn technikem, který má na starosti některé úkoly, například zajištění spojení, plánování, bezpečný pohyb v terénu, orientace v terénu. V takovém složení je práce kynologického pátracího týmu mnohem účinnější, rychlejší, přesnější, a navíc je zajištěna větší bezpečnost skupiny. Práci technika může vykonávat zkušený psovod nebo psovod, který se zaučuje.

Během plošného vyhledávání je důležitá rychlost. Kynologický pátrací tým je mnohem účinnější než pátrání v rojnicích, a to díky psovi, který je schopný navětrit pach na obrovskou vzdálenost. Největší slabinou rojnice je, že se musí přizpůsobit nejpomalejšímu, z toho důvodu vznikají v horším a nepřehledném terénu časové ztráty. U kynologického pátracího týmu je rychlost mnohem větší. Navíc organizace menšího počtu je méně náročná. Při snížené viditelnosti (mlha, tma, sněžení) má pes lepší schopnosti nalézt pohřešovanou osobu než přístroj nebo člověk. Za takových podmínek je psovod nucený zajistit psovi spolehlivé navětrání pachu. Slabinou kynologické

pátrací skupiny je, že během vyhledávání nemůže být větší počet lidí, z důvodu pravděpodobného zničení pachové stopy pohřešované osoby. [4]

Obrázek 17 - Pes při nalezení pohřešované osoby [25]

6 POŽADAVKY NA PSA A PSOVODA

Práce v terénu ať už při plošinovém, sutinovém či jakémkoliv jiném vyhledávání je fyzicky náročná, proto se požaduje dobrá fyzická i psychická kondice. Pátrací tým musí být odborně způsobilý, aby mohl zajistit vysokou kvalitu práce s minimálním rizikem. [7]

6.1 Zdravotní způsobilost

Psovod – musí být odolný vůči různým klimatickým podmínkám, vzhledem ke skutečnostem, že akce mohou probíhat za jakýchkoliv podmínek. Zdravotní způsobilost se posuzuje zdravotní prohlídkou. U psovodů ze záchranných sborů je zdravotní způsobilost jistěna periodickou zdravotní prohlídkou. [1]

Pes – musí být předložena zdravotní způsobilost psa před jeho atestačními zkouškami, dále musí být očkovan proti vzteklině, psince, hepatitidě, parvoviróze, laryngitidě, borelióze, leptospirózám. [1]

6.2 Psychická způsobilost

Psovod – určený k mezinárodním záchranným akcím, je podroben kontrolnímu vyšetření na psychologickém pracovišti. Pro psovoda, který se uplatňuje pouze v ČR, je nutné dovršení 18 let. Ovšem každý by měl být imunní vůči stresu, nemít strach z výšek, ze zúžených prostorů. Naopak by měl být empatický k lidem, kteří jsou momentálně psychicky rozrušení, trpělivý a zodpovědný. Při neúspěchu by neměl vinit psa, ale hledat chybu i u sebe.

Pes – musí dovršit 12 let, mít správnou konstituci těla, být vyrovnaný, nebojácný. Neměl by být agresivní na lidi a na ostatní psy. [1]

6.3 Fyzická způsobilost

Vyhledávání většinou bývá časově náročné, proto je důležité, aby se psovod dokázal dlouhodobě pohybovat v rozmanitém terénu, za jakéhokoli počasí a s potřebnou výstrojí. V zimních měsících ve vyšších oblastech je pohyb na sněhu s plnou výstrojí velmi náročný a jedná se o extrémní fyzickou zátěž. Samozřejmě by KPT měl umět plavat a manipulovat s postiženým ve vodě.

U dobrovolných psů je fyzická způsobilost zajištěna v průběhu atestačních zkoušek, mající platnost 2 roky. [1]

6.4 Odborná způsobilost

Kynologická dvojice musí splnit atesty, buď pro vyhledávání v sutinách nebo pro plošné vyhledávání. Po úspěšném absolvování atestů může tato dvojice pomáhat během mimořádných událostí ve své specializaci. [1]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 VÝBĚR PSA

Psovod při výběru musí pečlivě zvážit jakou rasu zvolit pro tuto činnost. Vlastnosti každého psa se mohou lišit, důraz je kladen především na vlastnosti povahové. Mezi další faktory lze zařadit váhu psa. V sutinách jsou ve výhodě psi s nižší hmotností, kteří se dokáží lépe pohybovat a překonávat překážky. Nesmíme opomenout, že pes by měl dosahovat určitých rozměrů, např. psi malého rozměru mohou vlézt do otvorů, ale psovod jim zde nedokáže pomoci s překonáním překážek. Psovodi z těchto důvodů volí psy větší, s přiměřenou hmotností a bez náchylnosti k zdravotním problémům.

Častým problémem je otázka výchovy, zda zvolit výchovu u štěněte nebo u dospělého jedince. Vzhledem ke skutečnosti, že dospělý pes může být naučen zlým návykům, tak je výhodou volit výchovu psa od štěněte.

Dle daných kritérií jsem následně vybral nejlepší adepty na výcvik pro sutinové vyhledávání.

Německý ovčák

Obrázek 18 - Německý ovčák [30]

Nejvyužívanější plemeno k sutinovému vyhledávání. Pes je velice chytrý, učenlivý, sebevědomý a odvážný. To jsou vlastnosti psa, které jsou k této práci potřeba. Rádí pracují pro svého pána a ve své aktivitě jsou neskutečně vytrvalí, dokáží velmi dobře vycházet s ostatními psy. Německý ovčák je pes střední velikosti. Velikost feny v kohoutku je kolem 60 cm a psa 65 cm, váha feny kolem 25 kg a psa 35 kg. Dožívají se věku 12-13 let. [3]

Border Colie

Obrázek 19 - Border Colie [30]

Velice inteligentní, učenlivý, pracovitý a odvážný pes, který se dokáže skamarádit s každým živým tvorem. Je velice aktivní a potřebuje pohyb. Jedná se o středně velké plemeno se skvělou konstitucí těla. Výška v kohoutku se pohybuje okolo 53 cm, hmotnost kolem 20 kg a dožívá se 13 let. [3]

Belgický ovčák – Malinois

Obrázek 20 - Belgický ovčák – Malinois [30]

Disponuje vynikajícími vlastnostmi, a to zejména inteligencí, učenlivostí, vytrvalostí a pracovitostí, je to skvělý obranář, protože vůči cizím lidem je odměřený. Plemeno je středně vysokého vzrůstu. Malinois znamená krátkosrstý, barva jeho srsti je rezavá a bílá barva je pouze na prsou a prstech. Výška v kohoutku okolo 60 cm. Hmotnost 25 kg a dožívá se až 14 let. [3]

Labradorský retrívr

Obrázek 21 - Labradorský retrívr [30]

Toto plemeno je neagresivní vůči ostatním lidem a psům. Také je velice inteligentní a přátelský. Navíc je to všestranný pes, který se používá i jako vodící pes pro slepce. Disponuje skvělým čichem, proto se často používá i k vyhledávání drog. Výška psa je kolem 56 cm a jeho váha okolo 30 kg. Dožívají se až 14 let. [13]

Vlastní komentář

Celý proces výběru psa podle daných kritérií je velice složitý vzhledem k originalitě každého jedince. Dle mého názoru patří výběr plemene mezi nejdůležitější a zároveň nejobtížnější věc.

8 SOCIALIZACE A POSLUŠNOST PSA

Pro psa nejdůležitější dvě věci, které by se měl naučit i když nebude provádět záchranářskou kynologii.

8.1 Socializace

Velmi důležité období pro psa, kdy se vytváří a formuje jeho chování. Pes by si tímto obdobím měl projít kolem 8. týdne, ale nejpozději do 12. týdne, po tomto období je socializace psa možná, ale už velmi náročná, zdlouhavá a nemusí dosáhnout tak dobrých výsledků.

Pes, který neprojde socializací bude mít v budoucnu problém se svým chováním a to tak, že nepřiměřeně reaguje na běžné situace a tím je nebezpečný sám pro sebe i svému okolí. Pes může reagovat velmi agresivně ke svému okolí, nebo velmi bázlivě, kdy při běžné situaci začne utíkat. Důležitou roli hraje i chovatel, který se musí vyvarovat chyb a poskytnout psovi co nejrozmanitější prostředí.

Socializací se rozumí seznamování štěně se světem. Při tréninku socializace je důležité štěně seznamovat s novými věcmi postupně. Štěně se nesmí stresovat a nemělo by se stát, že by pes před něčím vyděšeně utekl nebo získal špatnou zkušenost. Negativní zážitky mohou v kritických situacích vyústit k nevhodnému chování. Důležitou součástí tvoří i psovod, který musí být vzorem pro psa. Například během situace, při které je pes ve stresu, by psovod měl zachovat klid. Pes si toto chování zapamatuje a ví, že svému pánovi může důvěřovat. V opačném případě pes přestane svému pánovi věřit, což by mohlo spustit řadu problémů při výchově psa. Výsledkem správné socializace je vyrovnaný a kamarádský pes.

8.2 Poslušnost

K tomu abychom vychovali správného hledače osob v sutinách je potřeba, aby náš psí společník ovládal poslušnost. Každý pes musí umět na pracovišti dokonale poslouchat příkazy svého vodiče, a to bez tréninku nelze.

Každý takový trénink má své důležité zásady, bez kterých bude neúčinný. Mezi tyto zásady patří:

- Trénovat psa by měl jeden člověk, aby pes nebyl zmatený,
- Povelů dávat pořád stejně a neměnit názvy povelů,

- Před cvičením psa nechat zklidnit,
- Cvičíme na místě, kde pes není rušen a může se soustředit na svůj trénink,
- Trénink by měl trvat 5 minut a poté by měla následovat přestávka, aby se pes odregoval,
- Cvičitel by neměl být nikdy hrubý na psa, je to neúčinné a pes se začne bát. V případě, že taková situace nastane, cvičitel by měl trénink odložit,
- Cvičitel musí být trpělivý a důsledný, musí trvat na každém povelu, který zadá.

Motivace a pochvala

Motivace nebo odměnění psa se odlišuje od každého jedince. Někomu stačí jen slovní pochvala nebo pohlazení, někomu pamlskek nebo oblíbená hračka. Každý cvičitel musí přijít na to, co jeho pes má rád, což je důležité k další motivaci v tréninku. Ať už je motivace jakákoliv, měla by přijít ihned po provedení úkonů.

Slovní pochvala

Pes pozná, kdy je pochválen, kdy kárán. Při chválení použijeme jedno slovo a můžeme přidat i jméno psa. Nejdůležitější je především intonace hlasu. Pes musí poznat, že máte radost, to je pro něj nejdůležitější a dodá mu sebedůvěru.

Pohlazení

Pohlazení se řadí mezi nejlepší pochvaly pro psa, kdy neztrácíme se psem kontakt. Důležité je načasování pohlazení. Psa pohladíme až po vykonání daného cviku. V případě, že pohladíme dříve, pes to může považovat za splněné a úkol nedodělá. Nejlepší kombinací je pohlazení a slovní pochvala.

Pamlsek

Jedná se o účinnou pomůcku pro urychlení úkonů. Důležité ovšem je, aby cvičitel věděl, jaký pamlsek má pes rád (maso, piškoty).

Hračka

Psa, který nereaguje na pamlsky, můžeme odměnit hrou. Jedná se o skvělý způsob k odreagování psa.

Povely

Při tréninku poslušnosti musí každý pes umět níže uvedené cviky, ty se trénují pouze za pomoci vodítka, které je hlavní manipulační pomůckou pro psa.

SEDNI

Základem je mít psa u levé nohy, na vodítku, které je stále napnuté směrem nahoru. Během odměňování je důležité, abychom odměnu měli po ruce a psovi dali ihned po vykonání cviku.

Levou ruku položíme psovi na záda mezi slabiny a ocasem, poté důrazně řekneme sedni a zatlačíme psovi na záda. Při každém správně vykonaném cviku psa odměníme. Takhle pokračujeme dále a tlak na zádech postupně zmenšujeme. Při nezájmu psa ukážeme pamlskek a ihned jej schováme. Jedná se o jedinou možnost, jak psa motivovat.

LEHNI

Tento cvik se pes učí poté, co si sám sedne. Zřetelně řekneme pokyn a poté mu pomůžeme jednou rukou packy položit na zem, druhou lehce zatlačíme na kohoutek psovi. Jakmile se pes dostane do správné polohy lehu, nahlas jej pochválíme. Postupně jen lehce tlačíme na kohoutek. Ve finále si pes začne lehat sám.

KE MNĚ

Při tréninku je potřeba, aby pes byl na místě, kde nebude ničím rušen. Psovod musí jasně a zřetelně zavolat jméno psa a přidat povel ke mně. V případě, že pes neuposlechne, popřípadě jej zaujme něco jiného, dopomáhá si vodítkem. Ihned po správném vykonání je důležitá pochvala.

K NOZE

Tento povel se používá během rizikových situací, například na přechodě. Psovod má psa pod dohledem, u své nohy. Cvičíme pouze s vodítkem. Psa ke své levé noze dostaneme buď povellem ke mně nebo přistoupíme k němu tak, ať jej máme po levé straně. Při povelu k noze je důležité, aby pes přišel ze zadu a na správnou stranu. Poté necháme psa posadit a uděláme pár kroků vpřed. Dáme psovi povel k noze. Po jeho příchodu ihned odměňujeme. Jakmile se naučí tento základní cvik, tak zkoušíme, aby pes při chůzi šel s námi při noze, neustále jej chválíme. Poté zastavíme a snažíme se, aby pes zastavil také, pomůckou

je vodítko, kterým můžeme šknout. Po správném provedení psa pochválíme. Posledním krokem je psa naučit po zastavení si sednout. Tím docílíme, že mu zatlačíme na zád', popřípadě dáme povel sedni.

ZŮSTAŇ

Důležitý povel, při kterém by měl pes zůstat na místě, dokud psovod nerozhodne jinak. Nejdříve dáme psovi povel lehni a vzdálíme se od něj. V případě, že zůstane na místě, tak jej pořádně odměníme. Postupně se vzdalujeme od psa dále a děláme kolem něj kolečka, aby si zvykl, že může být psovod kdekoliv. Nesmíme zapomenout stále psa chválit. Když už nebude poslouchat, necháme trénink na další den.

Vlastní komentář

Druh tréninku, který považuju za přípravnou fázi, než pes začne vyhledávat v sutinách. Fáze, kterou by měl umět i pes, který se dále nebude specializovat, protože jde o poznání různých vlivů a základních příkazů, které člověk každodenně užívá.

9 TRÉNINK PSA A PSOVODA NA SUTINOVÉ VYHLEDÁVÁNÍ

Nejdůležitější činnost při přípravě na sutinové vyhledávání, bez kvalitního tréninku nemá pes a ani psovod žádnou šanci splnit atesty, tím pádem se nedostane k zásahu.

9.1 Trénink psovoda

Spočívá v tom věřit svému psovi a nedat na reakce ostatních lidí okolo. Dále musí vnímat různé vlivy, které pes nedokáže postřehnout, například vliv větrů a následné odvětrání pachu osoby. Ovšem psovod se musí taky naučit postupovat při hledání osob systematicky a dokázat svého psa ukáznit před vyhledáváním, protože se může stát, že pes bude zbrklý, tím přehlédne různé důležité detaily hned ze začátku prostoru.

Zásady psovodů

- Sledovat svého psa při práci a věřit jen jeho smyslům,
- Nevnímat komentáře ostatních lidí u zásahu,
- Zvolit systematické ohledání prostoru,
- Nepodcenit jakýkoliv prostor, ve kterém se hledaná osoba může nacházet,
- Dokázat usměrnit psa na výkon,
- Rozumět svému psovi při všech situacích,
- Kontrolovat různé vlivy, které psa mohou ovlivnit při vyhledávání (pach jídla, vítr).

Největší chyby psovodů

- Příliš velký nátlak na psa, aby vyštěkával osobu, kterou nezavětril,
- Nedostatečné prohledání prostorů, které vypadají prázdně,
- Nesledování činnosti psa,
- Neporozumění svému psovi při vyštěkávání více osob na jednom místě,
- Poslání psa zpátky do prostoru, kde je stále teplý úkryt.

9.2 Trénink psa

V literatuře lze dohledat mnoho metod, ale v této bakalářské práci jsem se zaměřil konkrétně na tu, která mi byla doporučena zkušenými psovody a při které můžeme získat ty nejlepší výsledky.

Na psa, trénovaného k této činnosti, jsou kladené vysoké nároky. To především samostatnost a spolehlivost. Musí ovšem být i dobře ovladatelný, dokázat rozlišovat různé pachy a dovést psovoda nejbliže k osobě pod sutinami. Umět psa je vyhledání osob, které jsou nad nebo pod jeho úrovní, ať už se jedná o ležící nebo stojící osobu, se

kteřou nemá vizuální kontakt. Všechny tyto atributy psa naučí díky této metodě. Jediným předpokladem pro tuto práci je psychická vyzrálost a dobrá fyzická kondice.

Figurant

Velmi důležitá položka při tréninku hlavně mladých začínajících psů. Figurant může ovlivnit psa při práci jak pozitivně, tak i negativně. Je velmi důležité, aby každý figurant věděl, jak má odměnit psa při jeho nález, ať už je to podání nějaké odměny nebo slovní pochvalou. Důležité je také načasování odměny, jedná se o způsob, jak psa správně naladit a motivovat k dalšímu hledání. Jakým způsobem se zachová figurant je velmi důležité pro další práci se psem.

Druhy označení osob

Označení je mnoho a každé má svoje kladné či záporné vlastnosti, taktéž se některé používají jen na území České republiky a některé v zahraničí.

Štěkání u osoby

Jedná se o nejefektivnější a nejpoužívanější způsob v ČR. Výhodou je, že psovod se dozví o nalezení osoby ihned, to i v případě, že svého psa nevidí. Tak jako každá metoda má i tato své záporné stránky, zde se jedná o to, že při štěkání může vyděsit hledanou osobu a u některých psů může dojít ke štěkání z nervozity nebo z radosti, je na psovodovi, aby to dokázal rozeznat.

Výcvik označení osob štěkáním

Výcvik označování osob může psovod trénovat už od šesti měsíců, kdy je pes hravý a snadno se rozštěká. To je doba, kdy je dobré udělat první krok a vytvořit spojitost vyštěkáváním s odměnou, také měnit prostředí hledání figuranta, ale ne na velkou vzdálenost.

Samotný princip naučení vyštěkávání je velice jednoduchý, stačí psovi ukázat pamlsk nebo hračku, kterou má rád, dostatečně ho vydráždit a poté schovat pod oblečení. Pes se bude snažit věc dostat, ale my si počkáme až na nás štěkne, jakmile se tak stane, musí následovat odměna. Trénink opakujeme pokaždé s větší náročností, dokud pes bude hlasitě a vytrvale štěkat.

Při nezdaru lze použít druhý způsob, jak psa přinutit štěkat. Figurant drží psa a jeho majitel se schová tak, aby na něj viděl. Psa můžeme trochu podráždit pamlskem nebo

hračkou. Zájem psa o pána nebo hračku by měl jej donutit ke štěkání. Jak se tak stane, ihned jej majitel odmění.

Zvykání na jinou osobu

Aby pes dokázala vyštěkávat i jiné osoby než psovoda, je potřeba, aby si na jiné lidi zvykl. Z toho důvodu úlohu psovoda převezme jiná osoba. Hlavním principem je, že pes vidí, jak psovod předává pamlssek (hračku) osobě, která přebírá úlohu psovoda. Může se stát, že pes nebude figurantovi důvěřovat. V tomto případě je nutné, aby se postupně seznámili prostřednictvím hračky, kdy pes si začne hrát s pánem. Poté se hračka předá figurantovi, který si postupem času vybuduje důvěru.

Vyštěkávání napřímo

V dalším kroku figurant vezme odměnu a psovi uteče na takovou vzdálenost, aby ho stále viděl, zatímco psovod drží psa na vodítku. Psovod zadá povel a pustí ho. Pes se rozběhne za figurantem a začne na něj štěkat, poté následuje odměna.

Nejčastější chyby při vyštěkávání

- Psovod neustále chválí, mluví na psa během vyštěkávání, pes má tendenci se více fixovat na psovoda místo figuranta,
- Při špatném načasování odměnění psa v okamžiku, kdy přestal štěkat, pes si bude myslet, že dostal odměnu za to, že přestal štěkat,
- Vysoké nároky na psa hned ze začátku výcviku, pes přestane mít chuť a radost pracovat,
- Tréninky jsou příliš dlouhé a pes je psychicky unavený a dělá více chyb,
- Špatné ukrytí odměny u figuranta, kterou pes vidí a vyštěkává jen lidi u kterých vidí odměnu,
- Přeskočení tréninku vyštěkávání napřímo a označení osoby, takový pes má v budoucnu problém správně se zachovat při nalezení osoby.

Návyk psa na sutiny

Sutiny pro psy znamenají obrovské překážky a je důležité, aby si pes na ně zvykl, uměl se v něm pohybovat a překonávat je. Pes musí získat sebevědomí a být opatrný při každém kroku, který udělá. Ze začátku se pes a psovod prochází v sutinách spolu, a to buď na volno nebo s vodítkem. Ke zvykání si na terén patří i překonávání různých překážek, při kterých musí být pes dostatečně fyzicky zdatný. Ve chvíli, kdy se pes bojí překonat překážku, je možné, aby psovod šel první a pomohl psovi překážku zdolat. Pes a psovod si tímto upevňují vztah a můžou si navzájem věřit. Psovod by neměl požadovat po psovi překonání překážky, která je nad jeho síly.

Další částí, která se může objevit při sutinovém vyhledávání, jsou temné místnosti, kde je tzv. umělá tma, ve které pes nevidí. Proto je důležité, aby se pes naučil chodit i v naprosté tmě. Pro psův psychický stav je to velmi těžké. Pokud se tato část podcení, pes nebude nikdy v umělé tmě vyhledávat správně a bude se soustředit pouze na to, kam šlape. Psovod by při tréninku v umělé tmě neměl rozdávat povely, jde pouze o navyknutí na umělou tmu.

Výcvik vyhledání osob

V případě, kdy pes prochází úspěšně tréninkem, můžeme přikročit k vyhledávání osob v sutinách. Trénink probíhá za pomoci pomocníka, ten ukáže psovi odměnu a odbíhá se schovat. Pes vidí, kam běží, ale nevidí místo úkrytu. V začátcích se pomocník ukrývá v lehkohledatelných, primitivních úkrytech a zaujímá polohu, při které psa může ihned odměnit. Po ukrytí, pošle psovod psa do prostoru pokynem hledej. Pes jde první a psovod zpovzdálí pozoruje psa při práci. Během hledání nedává žádné pokyny, pouze když se pes hodně vzdálí od hledaného úkrytu, poté psa přivoláme zpátky a pošleme hledat jinde. Psovod musí nechat psa, aby figuranta našel sám. Při nezdaru nesmí psa kárat, ale naopak povzbuzovat a po vyhledání osoby psa pořádně pochválit.

Nejčastější chyby při výcviku vyhledání osob

- Figurant se schová příliš daleko nebo na těžce vyhledatelném místě, které je pro psa těžké najít a postupem času ho to přestane bavit,
- Psovod neustále ovlivňuje psa, ten si na to zvykne a sám se nikdy neosamostatní, do budoucna s tím pes bude mít problémy při vyhledávání osob,
- Figurant pomůže psovi jakýmkoliv zvukem, ten si na to zvykne a místo čichu začne používat sluch.

Změny terénu

Do tréninku by měl psovod občas zařadit výměnu terénu, kde se bude trénink odehrávat. V případě, že se koná pořád na stejném místě, pes už zná určitá místa, kde se figuranti schovávají. To vede k demotivaci psa.

Spodní a výškové úkryty

Vzhledem ke skutečnosti, že pro psa je tento druh vyhledávání nový, je potřeba začít od začátku. To znamená, aby pes viděl odcházet figuranta a místo, kde se schovává. Z důvodu, že je to pro psa nové, tak stačí, když se pes pouze přiblíží k úkrytu a začne štěkat. Poté dostane náležitou odměnu. U výškových úkrytů je postup stejný. Důležité je, aby psovod na psa netlačil, když se bude bát dostatečně přiblížit k úkrytu. V takovém případě musí figurant psa dostatečně vydráždit, aby přišel co nejbližší.

Nejčastější chyby při výcviku spodních a výškových úkrytů

- Zařazení tréninku dříve, než se pes naučí pořádně vyštěkávat, při takovém vyhledávání nemusí pes vědět, jak se zachovat a často to končí tím, že úkryt obejde,
- Velká náročnost úkrytu v kombinaci s prvotním vyhledáváním, pes při velké obtížnosti ztratí zájem a úkrytu si nevěnuje,
- Pes je příliš ovlivňován svým psovodem, ten kvůli se nesoustředí a dělá chyby,
- Psovod odměňuje psa až při dlouhém štěkání hned od začátku, v budoucnu pes přestane mít zájem o figuranta.

Vyhledávání osoby, kterou pes nevidí odcházet

Po získání určitých zkušeností, můžeme přejít na trénink vyhledávání osoby, kterou neviděl odcházet do úkrytu. Motivací pro psa je odměna u psovoda. Psovod odvede psa na začátek sektoru pro vyhledávání a ukáže do prostoru. Ten poté hledá sám a není ovlivňován psovodem. Pouze v případě překročení úseku, který pes neprohledal, poté jej zavolá a pošle ho do tohoto úseku. Zde je výjimka, když psovod vidí, že pes figuranta zavěštil. Po nalezení je pes odměněn.

Systematické prohledávání

Velmi důležitá část výcviku, aby pes nepobíhal po pracovišti chaoticky, naopak systematicky. Psovod ukazuje psovi místnosti po sobě, když se stane, že pes jde do jiné místnosti necháme ho, počkáme až místnost prohledá a vrátí se zpět. Psovod psa nesmí pokárat, ale ukázat mu znovu místnost, kterou má prohledat. Nejedná se pouze o nácvik systému, ale také o naučení posunkových povelů psovoda, např. ukázání ruky do prostoru, kde má hledat. Důležité je, aby figurant své úkryty střídal.

Rušivé elementy

Zkušenější psi, kterým nedělá problém vyhledat figuranta, začínají trénovat s tzv. rušivými elementy. Jedná se o pachy, které se vyskytují na pracovišti, např. potraviny, oblečení, dále zvuky, např. motorová pila, výstřely, bouchání. Rušivé elementy se zařazují do tréninku, aby si pes zvykl a při samotném zásahu nebyl vystrašený nebo zmatený.

Označení částečně zakrytého figuranta

Trénink spočívá v tom, že ukrytého figuranta částečně zakryjeme, např. figurant se schová do skříně, kterou pouze přivřeme. Pes musí být odměňován ihned po prvním štěknutí. Během dalších pokusů škvíru zmenšujeme, dokud se zde nevejde pouze čenich. Ze začátku by se měl figurant ukrývat v úrovni terénu a až poté přejít do náročnějších variant.

Vyhledání částečně zakrytého figuranta

Při tomto druhu tréninku je pro začínajícího psa důležité, aby měl dobré podmínky, co se týče větru, vzduchu a vhodného místa k hledání. Zejména kvůli pachu, který v hledání hraje velkou roli. Figurant se ukryje a částečně se zakryje, aby na něj pes mohl stále vidět. Pes vyhledává systematicky, místo po místu. V případě nenalezení, psovod může mezeru zvětšit, aby figurant byl více vidět. Pes nesmí vidět rozšiřování mezery, zvykl by si na pomoc psovoda, což by mohlo narušit celý trénink. Po nalezení figuranta psa odměníme hned při prvním štěknutí.

Označení zcela zakrytého figuranta

Postup podobný jako u označení částečně zakrytého figuranta. Začínáme s malou škvírkou pro psí čenich, kterou následně zmenšujeme, dokud pes figuranta neuvidí vůbec. Když pes označí figuranta již zcela zakrytého, následuje odměna ihned po prvním štěknutí. Po určité době se pes nechává vytrvale štěkat, poté následuje odměna.

Vyhledávání zcela zakrytého figuranta

Nejdůležitější věc, která hraje roli při vyhledávání je pach, a proto by se pes měl naučit zacházet s pachy různých lidí. Během zásahu se mísí pachy hledaných osob s pachy hasičů a dalších osob, co se nachází v místě nehody. Zprvu použijeme úkryty, které pes dokáže vyštěkat, nejlépe v úrovni terénu. Psovod vyše psa, ten pracuje systematicky. Figurant musí být v pozici, aby ihned po jeho nalezení dokázal psa odměnit. Může se také stát, že pes chodí kolem úkrytu, ale nedokáže přesně určit, kde se figurant nachází. V případě, že tento problém trvá delší dobu, tak psa odvedeme pryč a úkryt zlehčíme. S tímto úkrytem by problém mít neměl.

Vyhledávání dvou a více figurantů

Pes se musí naučit, že po prvním nalezení figuranta vyhledávání nekončí a musí pokračovat dále. Způsob, jak ho to naučit není složitý, ale budeme potřebovat o dalšího figuranta navíc. Trénink probíhá jako obvykle, pes vyhledává prvního figuranta, přičemž druhý figurant jde stále s psovodem. Po nalezení prvního figuranta se druhý figurant snaží psa zaujmout, např. ukáže mu odměnu a následně se schová. Pes by po povelu měl jej hledat. Po získání určitých zkušeností se oba figuranti schovají zároveň. V případě, že pes bude práci vykonávat správně, tak můžeme do tréninku zařadit i třetího figuranta. V tomto případě začínáme opět od nejlehčích úkrytů.

Povely

Povely při vyhledávání více osob jsou hodně důležité, aby si pes uvědomil, že po nalezení první osoby musí vyhledávat druhou. Pro vyhledávání první osoby se používá povel „Hledej“, pro nalezení druhé osoby by se měl povel změnit, aby pes poznal, že se zde nachází další osoba. Používáme „Hledej dál“ nebo „Pokračuj.“

Nejčastější chyby při vyhledávání více figurantů

- Nedostatečné procvičení vyhledávání jednoho figuranta a přejítí na vyhledávání více figurantů,
- Velká náročnost ze začátku tréninku,
- Stále stejní figuranti, stejné úkryty a stejné sutiny, v kterých pes trénuje,
- Dlouhé tréninky, při kterých je pes psychicky vyčerpaný,
- Figurant se snaží ulehčit psovi práci tím, že na sebe upozorňuje (škrábáním),
- Psovod neustále ovlivňuje psa a nenechá ho pracovat samostatně.

Vyhledávání v umělé tmě

Pes v noci vidí bez problémů, za to vyhledávání v tmě umělé je pro něj obtížné. Trénink provádíme například ve sklepě. Nejprve necháme psa na tmu adaptovat. Chodíme s ním po místnosti, kde není nic vidět, aby si postupně zvykal. Postupně ztěžujeme trénink, např. přidáme překážky, na které krátce zasvítíme. V případě, že pes má strach do tmavé místnosti jít, tak psovod posvítí psovi pod nohy, popřípadě osvítí místnost, aby pes viděl, jak asi vypadá. Trénink vyhledávání osob začínáme v pološeru. Opět začínáme jednoduchým vyhledáním figuranta, který se ukryje jen pár metrů od psa. Při odběhnutí figuranta od psa můžeme na něj posvítit, aby pes viděl, kam odbíhá. Postupně zvyšujeme nároky tím, že se figurant lépe ukryje, psa přivedeme do větší tmy nebo přidáme více překážek. Během odměňování musíme na odměnu svítit, aby pes o ni měl dostatečný zájem.

Nejčastější chyby při vyhledávání v umělé tmě

- Uspěchaný trénink, kdy psovod si myslí, že pes umí vyhledávat jako za světla, přičemž pes se soustředí pouze na svůj pohyb a není schopen vyhledávat,
- Dlouhé svícení na místo, kam pes šlape nebo žádné svícení na temné místo,
- Trénování ve stejném objektu,
- Figuranti na sebe dávají upozornit a psovi ulehčují práci,
- Problém psa s dohledáním osob a psovod se ho snaží sám rozštěkat.

Zranění psa

U psa hledajícího v sutinách je velké riziko ublížení. Nejčastější příčinou bývá sklo a luxfery, o které se pes pořeže. Kvůli těmto případům máme u sebe vždy lékárničku, která obsahuje dezinfekční prostředek, tampón, gázy, obvaz a aspoň jednu ochrannou botičku pro psa, která se dává v případě zranění. Z těchto důvodů musí psovod psa korigovat, aby těmto zraněním pes předešel. U divočejších a hodně soustředěných psů bývá riziko zranění několikanásobně větší, často spadnou do díry nebo se vrhají do nebezpečných situací.

Vedlejší zájmy psa

V sutinách můžeme nalézt různé věci, z toho důvodu by psovod měl k tomu přizpůsobit trénink a věci, jako jsou zejména oděvy jiných než hledaných osob, jídlo, exkrementy nebo uhynulá zvířata, zařadit do tréninku. V případě zájmu o nalezené jídlo musíme psa dostatečně motivovat, například pamlskem, aby ztratil o toto jídlo zájem. Dále musíme

naučit psa poslušnosti a při zájmu o jídlo dát povel „Fuj“ nebo „Ne“ a pes by měl vědět, že je to špatně.

Další faktory jsou hluk, jiná živá zvířata a hárající feny.

Hluk na místě nehody je stále, ať stálý z vyprošťovací techniky nebo nárazový, kdy něco spadne. Nejhorším zvukem pro psa je tichý zvuk, který dokáže psa rozhodit z koncentrace. Může se jednat o zvuk vrzajícího trámku. Zvuky se zařazují do tréninku až je pes zkušenější.

Hárající feny by neměly být oddělovány od ostatních psů, právě naopak pes si na ně zvykne a při hledání objektů je nerozptýlí.

Co se týče ostatních živých zvířat záleží na tom, jak je pes dobře socializovaný, jde-li o zvíře, které pes předtím nikdy neviděl může být jeho reakce jakákoliv. Z toho důvodu je dobré během socializace psa seznámit s největším množstvím věcí a zvířat, se kterými se může setkat.

Manipulace se psem

V nebezpečných prostorech se nalézají spousta překážek, které musí pes zdolat. Spoustu z nich zdolá, ale některé zdolat nezvládne. V takových situacích musí zasáhnout psovod, který psa přenese, zvedne nebo sundá. Také může nastat situace, kdy bude se psem manipulovat jiná osoba než psovod. Pes by měl být připravený a neměl by při manipulaci být nervózní či agresivní.

Při tréninku se začíná návyk jakékoliv manipulace, kterou provádí psovod. Po tom, co si pes zvykne, mohou se psem manipulovat i cizí osoby. V posledním kroku předá psovod psa do rukou cizí osoby a ta jej chvíli nese. Trénink začíná od krátkého přesunu až po dlouhý.

Manipulace psa za pomoci lana

Při nehodách může nastat situace, kdy bude potřeba dostat psa do výšky, nebo naopak do strohé propadliny. Během těchto situací je nutné použít lano a dostat psa na dané místo. V případě, že pes není zvyklý na danou manipulaci, může zmatkovat a snažit se vyvléknout, což může vést k poranění psa.

Nejprve dáme psa do postroje a zvedáme do malé výšky, ihned jej položíme zpět. Tento postup opakuje a postupně zvětšujeme délku zdvihu a prodlužujeme čas, který v dané výšce stráví. Okamžitě musí následovat odměna.

Dalším prostředkem vyjma lana jsou žebříky a různé kladiny. Tréninky s těmito prostředky fungují na stejném principu jako lano. Na začátku je důležité, aby se pes naučil chodit po příčkách, ne po okraji žebříku, protože hrozí riziko převrnutí. Důležité je, aby každý trénink skončil pro psa radostně, že to zvládl a neměl danou překážku spojenou se špatnou zkušeností.

Vlastní komentář

Nejdůležitější činnost vedoucí k přípravě na zásah k vyhledávání osob v sutiništi. Bez zvládnutí těchto základů nemůže být psovod ani pes nikdy úspěšný. Důležitá je i kvalita těchto tréninků, které když se podcení, tak vedou ke zlovykům, které se velmi těžko odnaučují. Během tréninku musíme dát pozor na to co děláme, jak děláme a kdy děláme.

10 ATESTY

Každý psovod, který chce svého psa využít při ostrém zásahu musí splnit atesty, které ho a jeho psa prověří.

Požadavky na psovoda

- Dosažení 18 let věku,
- Odborná způsobilost,
- Fyzická způsobilost,
- Zdravotní způsobilost,
- Odborná a fyzická způsobilost,
- Zdravotní způsobilost.

Požadavky na psa

- Věk alespoň 12 měsíců,
- Konstituce a správný typ vyšší nervové činnosti odpovídající pro daný zásah,
- Odborná příprava,
- Fyzická způsobilost,
- Splnění veterinárních požadavků.

Zkušební komise

- Předseda pracovník MV generálního ředitelství HZS ČR nebo odborného útvaru Ministerstva vnitra,
- Další členy jmenuje předseda komise,
- Komise je zpravidla tříčlenná.

Nároky kladené na práci psa

Chování psa je posuzováno po celou dobu konání atestačních zkoušek. V případě, že se projeví nedostatky v ovladatelnosti, psychické vyspělosti, může být z atestů vyloučen.

Zkouška ovladatelnosti psa se skládá:

- Přivolání psa k psovodovi,
- Ovladatelnost psa u nohy psovoda,
- Odložení psa na místě,
- Vyslání psa ve vyžadovaném směru,
- Překonání překážek.

Speciální cviky:

- Vyhledání a označení hledaného objektu,
- Prověření prostoru, zda se tam nenachází hledaný subjekt.

Pes musí označit hledaný objekt v krátkém čase a psovod místo zkonkretizovat. Různé vlivy mohou ovlivnit psa a pach, např. atmosférické vlivy, což hraje roli při určování přesnosti místa.

Průběh atestačních zkoušek

Psovod se svým psem musí podstoupit 2 cvičení, přičemž každé cvičení trvá maximálně 40 minut. Zkušební komise může tento čas prodloužit nebo zkrátit podle náročnosti terénu. Psovod si může vzít jednu 5minutovou přestávku, která se nezapočítává do celkového času. Cvičení se může odehrávat i v noční dobu. Před zahájením samotného vyhledávání dostane psovod informace o terénu a hledanému subjektu. Komise může postup psovoda ovlivňovat a hodnotit.

Při atestech se hodnotí:

- Souhra psovoda se psem,
- Rychlost, ovladatelnost a systematičnost psa,
- Přesvědčivost a způsob označení hledaných objektů,
- Pohyb psovoda a psa v terénu,
- Pro splnění zkoušky je nutné nalézt všechny hledané objekty,
- Dojde-li k opakovanému falešnému označení, zkouška je nesplněna.

Jednoduchý nácvik na atesty

Vzhledem k tomu, že pravidla nedovolují, abych se mohl zúčastnit jako divák probíhajícími atestů, tak mi byla poskytnuta možnost zkusit si simulaci činnosti při atestech, a to ve výcvikovém trenažeru ve Vlkoši.

Obrázek 22 - Trenažer pro výcvik psů Vlkoš [Vlastní]

Zadání

Jedna hledaná osoba, pes má za úkol osobu vyhledat a označit, to co nejrychleji a nejpřesněji.

Pes byl vpuštěn do prostoru, kde začíná vyhledávat hledanou osobu pomocí svého nejlepšího smyslu, a to čichu. Pes musí být psychicky a fyzicky připravený na všechno, co ho v sutinách čeká. Musí být pořádně motivovaný, takový pes má v této práci velké uplatnění a dokáže zachraňovat životy.

Obrázek 23 - Vpuštění psa do prostoru [Vlastní]

Pes, který vyhledává osobu musí postupovat systematicky a prohledat každé zákoutí. V případě špatného postupu by mohlo dojít k nenalezení osoby, tím pádem také k nezdaru při atestech. Psovod musí svého psa neustále sledovat při práci a popřípadě psa navést na místo, kde ještě nevyhledával.

Obrázek 24 - Systematické vyhledávání sutiniště [Vlastní]

První náznak, že pes je blízko a pomocí svých smyslů se ujišťuje, že hledaná osoba se opravdu nachází v tomto úkrytu. Kdyby se pes spletl a začal by vyštěkávat místo, kde se hledaná osoba nenachází, může to být důvodem k vyloučení u atestů.

Obrázek 25 - pes svým čichem nalézá osobu [Vlastní]

Pes se přesvědčil, že hledaná osoba se nachází v tomto úkrytu a začal vyštěkávat hledanou osobu, která se tam opravdu nacházela. Po tomto správném vyhledání a vyštěkání psovod psa odměňuje.

Obrázek 26 - Vyštěkávání hledané osoby [Vlastní]

Závěr

Hledaná osoba, která se nacházela ve spodním úkrytu, byla správně vyhledána a označena v časovém limitu. Práce psovoda a psa byla systematická a sebraná. Označení osoby bylo vytrvalé, přesvědčivé a nedošlo žádným falešným označením. Pohyb psa v sutinách byl více složitější, protože je menšího vzrůstu. I přes tento handicap se dokázal v sutinách pohybovat obstojně.

Podle našich měřítek by pes prošel atestací.

Vlastní komentář

Kapitola zabývající se simulací vyhledávání osob v sutiništi, jako při atestech. Připravili jsme překážky a schovali jednu osobu, kterou musel pes vyhledat a vyštěkat. Vše proběhlo se zkušenou kynoložkou úspěšně.

11 MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI S NASAZENÍM ČESKÝCH KYNOLOGŮ

Události, při kterých byla nutná pomoc kynologů, kteří měli za úkol prohledat sutiniště a co nejrychleji najít zavalené osoby.

11.1 Výbuch obytného bytu ve Frenštátě pod Radhoštěm

Ke zřícení obytného domu ve Frenštátě pod Radhoštěm došlo 17. února 2013. V 6:49 přišla první zpráva na KOPIS Moravskoslezského kraje a byl aktivován psovod Kramolišova se psem Olin Anrebri. Na místě zásahu zjišťuje informace, že došlo z důvodu výbuchu k destrukci třípodlažního panelového domu. Sutiniště je nestabilní a stále hoří. Pohřešuje se neznámý počet osob, podle odhadu 2-7. Po zjištění situace bylo dohodnuto, že kynologické týmy nastoupí až po uhašení a stabilizace sutiniště. Mezitím dorazily další dvě kynologické dvojice a to kpt. MVDr. Veronika Smějová se psem Jolly a pprap. Martin Wilaschek se psem Arnym.

V 11:55 byly dokončeny stabilizační a hasicí práce. První kynologická dvojice se mohla pustit do práce. Jako první nastupuje pes Olin Anrebri, který po 5 minutách musí místo opustit kvůli dalším pohybům torza budovy.

Další stabilizační práce pokračovaly do 14:05, kdy byl nasazen další atestovaný záchranný pes Freya, který musel po 5 minutách místo opustit kvůli požáru a zakouření sutin. Po 15 minutách byl požár uhašen a nasazen pes Jolly a 10 minut poté pes Frey. Oba dva psi označili stejné místo jako při prvním nasazení Olin Anrebri (později ve 2:50 se zjistilo, že pod sutinami ležela 2 mrtvá těla). Opět dochází k vzplanutí a začnou probíhat likvidační práce.

V 17:30 nasazen pes Freya, který značí další místo možného výskytu osoby. To následně potvrzují další dva psi Jolly a Olin (1:58 na tomto místě nalezeno 1 mrtvé tělo).

Kvůli obtížnosti zásahu (neustále doutnání a pohyb sutin) a zajištění bezpečnosti zasahujících psů, byli povoláni další atestovaní psovodi. St. Miloslav Kučera (MP Ostrava) a nprap. Martin Nedojedlý (ZU HZS ČR Hlučín) a aktivování tři atestování psovodi z Jihomoravského kraje pro případ vystřídání.

V 20:12 dorazil psovod str. Miloslav Kučera se záchranným psem Gucci Leryka.

V 20:15 byli nasazení psi Adonis, Arny a Gucci, kteří se shodli na vyznačení místa. Po odkrytí pár vrstev sutin, byla nasazena další skupina psů v pořadí Freya, Jolly, Adonis, Olin, kteří se opět shodli na potvrzených místech.

Ve 22:39 nalezeno první ohořelé tělo, které nacházelo 3 metry pod sutinami, v blízkosti místa označeného psy.

Ve 23:45 dorazil další atestovaný psovod nrap. Martin Nepojedlý se záchranářským psem Rendym.

18.2. 2013

0:10 pes Rendy a Adonis potvrdili označení místa předchozích psů.

V 0:31 nalezeny kosti a tkáně další osoby, ale nešlo určit, zda se jednalo o pohřešovanou osobu.

V čase 1:10 dochází k potvrzení dalších označených míst.

V 1:58 nalezeno další mrtvé tělo v hloubce 4 metry pod sutinou.

V 2:50 nalezena další dvě těla.

V čase 3:25 postupně nasazení psi Rendy a Adonis mírně zareagovali u rohu sutiny, kde i při dřívějším nasazením psů Freya a Jolly proběhla reakce. Toto místo bylo označeno jako možné místo 5té osoby. Po prohledání se nikdo nenašel.

V 5:52 hodin byl zásah pro všechny přítomné kynology ukončen Plk. Ing. Radimem Kuchařem.

Obrázek 27 - Byt po výbuchu ve Frenštátě pod Radhoštěm [33]

Seznam psů, kteří pomáhali na místě mimořádné události:

- Olin Anrebi (MP Ostrava) č. atestu MV-12/2011,
- Freya (MP Ostrava) č. atestu MV-08/2012,
- Jolly (ZÚ HZS ČR Hlučín),
- Gucci Leryka č. atestu MV-11/2008,
- Adonis (MP Ostrava) č. atestu MV-04/2012,
- Arny (ZÚ HZS ČR Hlučín),
- Rendy (ZÚ HZS ČR Hlučín) [38].

11.2 Zemětřesení v Turecku 1999

V úterý 17 srpna 1999 ve 3 hodiny ráno došlo ve městě Izmit a Gölcük, které leží v epicentrum, zemětřesení o síle 7,4 RichtEROVY škály. Zemětřesení trvalo 40 vteřin, během kterých se mnoho Turkům zhroutil život. Odhady ztrát se vyšplhaly až na 40 000 obětí.

Při první zmínce o katastrofě se do Istanbulu sjížděli záchranáři z celého světa. Zde je převzala turecká policie a rozvážela záchranáře do míst, kde zemětřesení udeřilo.

Čeští kynologové a záchranáři byli připraveni na okamžitý odjezd do postižených míst. Nastalo nemilé překvapení, když jim úřady sdělily, že jejich pomoc nikdo nežádal. V takovém případě se Záchraná brigáda kynologů Jihomoravského kraje našla sehnat nějaké sponzory. Zareagovala Česká pojišťovna, která ihned přislíbila pomoc a zakoupila záchranářům letenky. Ještě tu noc vyrazili do Istanbulu.

Posádku záchranářů tvořili Zdeněk Katolický s německým ovčákem Almou, Jaroslav Orság s rotvajlerem Jenny, Karel Myslík s německým ovčákem Britem a Jitka Milostná se psem Darenem Garsia.

V Istanbulu je odvezla místní policie do města Yalova-Cinarciku, kde skupina záchranářů poprvé spatřila hrůzu, kterou zemětřesení spáchalo. Z města zbyly jen sutiny a všude okolo byli lidé, kteří pod nimi měli své příbuzné.

Obrázek 28 - Kynologická dvojice při obtížném hledání osob v Turecku [20]

Pátek 20.8.1999

Tři dny po zemětřesení jsou šance na přežití člověka pod sutinami mizivé.

V české kynology nebyla vkládána důvěra, protože kynologové z ostatních zemí nikoho nenašli.

Téměř ihned začali pozorovat první výsledky, kdy pes Dino označil první místo. Přesto stále obyvatelé nevěřili a kynologové je museli přemlouvát. Po pár hodinách se na označeném místě našlo první mrtvé tělo. Až po této události začali být obyvatelé důvěřivější a prosili o další hledání.

Sobota 21.8.1999

Psovodi pracují 14 hodin denně, dokud jde ještě vidět. Úspěšnost psů je stoprocentní, ale naneštěstí nachází pouze mrtvá těla. Obyvatelé jsou i za to vděční a jakmile pes vyhledává, tak jsou všichni potichu a čekají na další aktivitu psa.

Neděle 22.8.1999

Na psovody i psy doléhá únava. Psi se po sutinách jen plouží a nad pachem mrtvol se už jen zastaví a podívají se na psovoda.

Psovodi každý den pracují ve vysokých vedrech a v plné výzbroji. Z důvodu vysokého rizika nákazy infekce museli mít roušku přes ústa.

Psovodi nedávali žádnou šanci tomu, že by v sutinách mohla být živá osoba, když v tom jeden ze psů začal štěkat a vyhrabávat. Nikdo tomu nechtěl věřit, že by tam mohl být živý člověk, neochotně odklízí sutiny. Po určité době začne suť zespolu hýbat a kynologové objevují první živou osobu.

Pondělí 23.8.1999

Je další den a kynologové mají lepší náladu s nalezením živé osoby, to pocítují i jejich psi. Při dalším hledání začne jeden ze psů štěkat, lidé se sbíhají a vytahují pětileté dítě.

Po informování o místě, kde se mají nacházet čtyři děti, se zde skupina kynologů přesouvá. Psovod rychle pošle psa vyhledávat, protože ví že dnešní den je pro ně poslední. Neskutečná radost, když pes začne vyštěkávat na daném místě, že našel živou osobu. Následkem těchto událostí se skupina kynologů rozhodla, že zde setrvá delší dobu a bude nadále pomáhat.

V pondělí večer se dostává ke skupině záchranářů informace, že většina měst v Turecku vyhláší karanténu, kdo neodjede bude muset zůstat v Turecku 4 měsíce.

Pro záchranáře přijíždí nákladní auto, které je odveze na letiště. Obyvatelé jsou bezradní a prosí, aby zůstali. Pocit radosti vystřídal pocit smutku, že nemohou pomáhat dál.

Při příjezdu domů, bylo jasně vidět, jak jsou všichni unavení a zlomení tím, co všechno zažili. [40]

11.3 Železniční nehoda Studénka

Den 8.8.2008 ve 12:15 se vlaková souprava střetla se sutinami spadlého mostu. Nebylo jisté, zda se v troskách vlaku a mostu nenachází žádná další osoba.

12:53 přijíždí první psovod Klega Petr se svým psem Olinem Anrebri, který byl detailně informován o místě nehody.

13:00 bylo na žádost psovoda byly odvolány všechny osoby z místa nehody a za asistence příslušníku HZS byl prostor kompletně prohledán.

13:35 Petr Klega nahlásil ukončení svého nasazení s výsledkem, že nebyla nalezena žádná živá osoba a je zapotřebí překrýt vyhledávání minimálně jedním psovodem.

14:15 Dorazil druhý psovod Jiří Švancara se psem Jacky, který byl o všem informován a ihned nasazen do průzkumu.

14:46 pes Jacky označil místo, kde se nachází živá osoba. Vzhledem ke směru větru, poblíž se nacházeli pracovníci ČD, v místě byla krev a oblečení, se oba kynologové shodli, že zřejmě došlo ke splnutí všech pachů, které pes označil jako živou osobu. Pro jistotu byl vyslán na místo i pes Olin, který místo vyhodnotil negativně, následně i pes Jacky vyhodnotil místo negativně.

15:06 bylo potvrzeno, že na místě nehody se neobjevuje žádná živá osoba.

17:20 dojíždí třetí psovod Veronika Zemanová se psem Armin Malimit, kteří byli takéž ihned informováni o situaci.

17:30 zahájen průzkum třetím psem.

18:20 průzkum ukončen a potvrzen negativní výsledek při nálezů živých osob.

18:25 ukončení sutinového vyhledávání.

18:28 psovodi byli osloveni policií ČR, zda psi jsou schopni i plošného nasazení, protože mohlo dojít k úniku osob z místa nehody. Psi mají atestaci i na plošné vyhledávání a na žádost byli nasazení.

18:30 zahájeno plošné vyhledávání v okolí nehody.

18:55 ukončený průzkum plošného vyhledávání a oznámen negativní výsledek.

19:00 ukončení kynologické skupiny, které místo opustila.

Členové kynologického týmu, kteří bylo svolání na místo zásahu

- Švancara Jiří, Armáda ČR pes Jacky, belgický ovčák-Malinois č. atestu: MV-04/2007,

- Klega Petr-vedoucí kynologické skupiny, Městská policie Ostrava pes Olin Anrebri, německý ovčák, č. atestu: MV-05/2006,
- Švestková Veronika, Jihomoravská brigáda SZBK ČR pes Armin Malimit, belgický ovčák-Malinois č. atestu: MV-01/2007. [39]

11.4 Shrnutí

Z analýzy a rozboru zásahu, kde byli kynologové přítomni, vyplývá, že jsou nedílnou součástí při zásahu, ať se jedná o sutinové nebo plošné vyhledávání. Vždy jsou připraveni pomoci lidem v nouzi. Výsledkem náročného tréninku je pes, který dokáže vyhledat osoby, které jsou v ohrožení života a osobu zachránit. Vidíme činnost psa při zásahu, který systematicky a kvalitně prohledává místa, kde by se mohla osoba nacházet, vlivy, které pes nerozezná musí rozeznat psovod a naopak. Společně musí své signály znát a být dokonale sehraní, aby jejich práce byla co nejefektivnější. Dále lze poukázat na skvělou spolupráci na mezinárodní úrovni, kde čeští kynologové ukázali jejich kvalitu a dokázali pomoci lidem i v zahraničí. Udržování mezinárodních vztahů je velmi důležité, neboť naši kynologové mohou pomoci i tam, kde takový způsob vyhledávání neznají. Z toho vyplývá, že bychom měli podpořit trénink těchto psovodů a tím jim ulehčit práci. Ne nadarmo se říká: „Tam, kde selže technika, nastupuje pes.“

Vlastní komentář

Z činností kynologů můžeme vidět, jak důležitá jejich práce je a co všechno může jejich práci ovlivnit. Z toho důvodu by se mělo uvažovat o to, jak tuto spolupráci mezi kynology a složkami IZS dále zlepšovat.

ZÁVĚR

Mým cílem v bakalářské práci bylo zlepšit proces výběru a tréninku záchranných psů a poukázat na spolupráci psovoda a psa, která je pro společnost velmi důležitá.

Za pomoci kynologa a analýzy metodou interview jsem navrhnul plemena, která mají pro práci v sutinách nejlepší předpoklady, a kritéria podle kterých vybírat. Jedná se především o velikost, fyzickou způsobilost, vlastnosti, váhu psa a predispozici k one-mocněním. Negativní vlastnosti psa musí mírnit psovod, a především zamezit jejich projevům.

Efektivnost tréninků psa je založená nejen na správné metodě, ale také na pečlivosti, motivaci psa a figurantů, kteří psovodům pomáhají s tréninkem. Figuranti jsou nedílnou součástí přípravy psa na zásah. Tréninky musí probíhat dlouhodobě a stabilně, to i v nočních hodinách. Pes musí být připraven na různé okolnosti, které mohou během zásahu nastat. Důležitá je správná motivace, bez které nebude spolupracovat.

Jako zkoušku této metody sem simuloval sutinové vyhledávání jako při atestech a výsledek atestu byl velmi dobrý a pes by dokázal atesty splnit bez větších problémů.

Závěrem ve své práci přibližuji pár zásahu, při kterých čeští kynologové byli povoláni a svými schopnosti pomohli s vyhledáváním osob v sutiništi.

Velmi kvalitně vycvičený pes, který dokáže splnit atesty, je velkou pomocí pro složky IZS. Čeští kynologové patří mezi nejlepší. To dokazují při zásazích nejen u nás, ale i v cizině, kde pomáhali při různých katastrofách.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] GRANDJEAN, D.: Practical Guide for Sporting & Working dogs. 1. vyd. Royal Canin Group, Paris, 2000, 415 s. ISBN 2-914193-02-5
- [2] KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Integrovaný záchranný systém*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Armex, 2011. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-87451-01-4.
- [3] LEYEN, Katharina von der. *Vlastnosti psů: 140 plemen a jejich charakteristiky*. Praha: Knižní klub, 2004. ISBN 80-242-1135-1.
- [4] MAKEŠ, Vladimír. *Vyhledávání osob kynologickými pátracími týmy*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2009. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 9788073850654.
- [5] PAVLOVSKÝ, Jiří. Záchranářská kynologie: Záchranářská kynologie u Městské policie hl.m. Prahy. *112*. 2015, **2015**(1), 2.
- [6] RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie: historický vývoj a vznik četnické a policejní kynologie, jakož i kynologie ostatních ozbrojených sborů na území našeho státu*. Praha: CanisTR, 2010. ISBN 978-80-904210-3-5.
- [7] SOUKUPOVÁ, Iveta. *Výcvik záchranného psa pro práci v sutinách*. Nový Bydžov: QTest, 2013. ISBN 978-80-260-5627-0.
- [8] ŠABACKÁ, Soňa. Záchranářská kynologie: Kynologická záchranná jednotka ČR. *112*. 2015, **2015**(3), 2.
- [9] ŠABACKÝ, Pavel a Pavla FOLTÝNOVÁ. Záchranářská kynologie: Kynologická organizace SIRIUS. *112*. 2015, **2015**(4), 2.
- [10] ŠABATOVÁ, Helena. Záchranářská kynologie: Svaz záchranných brigád kynologů ČR. *112*. 2015, **2015**(6), 2.
- [11] ŠVESTKA, Miroslav. Záchranářská kynologie: Záchraná brigáda kynologů Jihomoravského kraje ČR. *112*. 2015, **2015**(5), 2.
- [12] VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 9788073221096.
- [13] VERHOEF-VERHALLEN, Esther. *Psi: encyklopedie*. 5. vyd. Čestlice: Rebo, 2006. ISBN 80-7234-600-8.
- [14] VESELOVSKÝ, Zdeněk. *Etologie: biologie chování zvířat*. Ilustroval Jan DUNGEL. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1331-8.

Internetové zdroje

- [15] *Acr.army* [online]. 2008 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=11811>
- [16] Akce kynologů v IZS. Usar [online]. 2006 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/subcategories.asp?idk=221>
- [17] *Bordewar* [online]. [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://www.borderwar.cz/sites/greyhound%E2%80%93defence.php>
- [18] *Breznice* [online]. 2016 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://www.breznice.cz/mestska-policie-1/>
- [19] *Cervenýkriz* [online]. 2016 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://www.cervenýkriz.eu/cz/szvk.aspx>
- [20] *Czech-press* [online]. 2002 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: http://www.czech-press.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1461:hleda-tl-sp-423239485&catid=1617&Itemid=148
- [21] *Cz-pes* [online]. 2013 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/cl-2009082401-q-Sto-let-sluzebni-kynologie-v-Cechach>
- [22] *Cz-pes* [online]. 2013 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-1.php>
- [23] *Goski* [online]. 2010 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.goski.cz/cs/horska-sluzba>
- [24] HISTORIE VZNIKU ODŘADU USAR. *USAR* [online]. CZI, 2016 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=90>
- [25] *Horskaslužba* [online]. 2013 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <https://www.horskaslužba.cz/cz/horska-sluzba/kynologie/aktuality-z-kynologie/2256-cviceni-kynologicke-brigady-ve-straznem>
- [26] *Hzscr* [online]. 2016 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiv-cislo-3-2015.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>
- [27] *Jaroslav-sedlak* [online]. 2011 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: http://www.jaroslav-sedlak.cz/prace-v-sutinach_82.html
- [28] Kynologie v integrovaném záchranném systému. *Hzscr* [online]. 2016 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kynologie-v-integrovanem-zachrannem-systemu-65558.aspx>

- [29] *Kynologie* [online]. [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.kynologie.org/informace/potrebuju-informace/>
- [30] Moji psi. *Chovzvířat* [online]. 2017 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/zvirata/psi/>
- [31] *Muj-pes* [online]. 2010 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://www.muj-pes.cz/psi-sporty/vodni-prace-ve-svete-392.html>
- [32] Pátrání v těžko přístupném a horském terénu. *Sarsystem* [online]. 2010 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://portal.sarsystem.cz/index.php/typy-sar-akci-blog/93-patrani-v-tezko-pristupnem-a-horskem-terenu>
- [33] *Pozary* [online]. 2013 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://www.pozary.cz/clanek/62752-vybuch-domu-s-naslednym-pozarem-ve-frenstate-pod-radhostem-ma-sest-obeti-policie-ztotoznila-nalezene-ostatky/>
- [34] *Psovodi-hejnice* [online]. 2013 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.psovodi-hejnice.cz/o-nas/>
- [35] *Psovodi-hejnice* [online]. 2013 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://www.psovodi-hejnice.cz/>
- [36] *Sirius-rescue-pardubice* [online]. 2016 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://sirius-rescue-pardubice.cz/odkazy>
- [37] SLUŽEBNÍ KYNOLOGIE U JEDNOTLIVÝCH OZBROJENÝCH SBORŮ. *Cz-pes* [online]. 2013 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-2.php>
- [38] SPOLEČNÉ ZÁSAHY KYNOLOGŮ A HZS V ČR. *USAR* [online]. 2013 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/articles.asp?ida=545&idk=325>
- [39] Studénka-železniční nehoda. *Usar* [online]. 2006 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/articles.asp?ida=285&idk=325>
- [40] Turecká apokalypsa. *Rtw* [online]. [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.rtw.cz/ruzne/zajimav/ostatni/turecko.htm>
- [41] Výcvik záchranářských psů. *Hafici* [online]. 2008 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.hafici.cz/clanky/vychova-a-vycvik-psa-2/vycvik-zachranarskych-psu-39/>
- [42] Vyhledávání na vodních plochách. *Sarsystem* [online]. 2010 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://portal.sarsystem.cz/index.php/typy-sar-akci-blog/90-vyhledavani-na-vodnich-plochach>
- [43] *Zbkjmkcr* [online]. 2016 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: http://www.zbkjmkcr.cz/?page_id=2

[44] *Zbk-zlk* [online]. 2015 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://www.zbk-zlk.cz/>

[45] ZEMANOVÁ, Veronika. Etologie psa. In: *Working dogs* [online]. 2010 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.02.working-dogs.eu/index.php/titulni-strana/47-etologie-lanky/98-etologie-psa.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

IZS	Integrovaný záchranný systém
HZS	Hasičský záchranný sbor
ZU	Záchranný útvar
KPT	Kynologický pátrací tým
FCI	Mezinárodní kynologická federace
IRO	Mezinárodní záchranná kynologická organizace
ČR	Česká republika
MV	Ministerstvo vnitra
KOPIS	Krajské operační a informační středisko

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obrázek 1 Četnická kynologická skupina v roce 1928 12
- Obrázek 2 První cvičený pes Vlčka 13
- Obrázek 3 Znak policie ČR 18
- Obrázek 4 Znak hasičského záchranného sboru ČR 19
- Obrázek 5 Znak horské služby 19
- Obrázek 6 Znak městské policie ČR 20
- Obrázek 7 Znak armády ČR 20
- Obrázek 8 Znak Záchranné brigády kynologů Jihomoravského kraje 22
- Obrázek 9 Znak Kynologické záchranné jednotky ČR 22
- Obrázek 10 Znak Svazu záchranné brigády kynologů ČR 23
- Obrázek 11 Znak kynologické organizace SIRIUS 24
- Obrázek 12 Znak Team USAR 25
- Obrázek 13 Znak SDH Hejnice 25
- Obrázek 14 Pes při vyhledávání osob v sutinách 27
- Obrázek 15 Pes vyhledává pohřešovanou osobu ve sněhu 28
- Obrázek 16 Záchranářský pes při seskoku do vody 29
- Obrázek 17 Pes při najití pohřešované osoby 30
- Obrázek 18 Trenažer pro výcvik psů Vlkoš 53
- Obrázek 19 Vpuštění psa do prostoru 54
- Obrázek 20 Systematické vyhledávání sutiniště 54
- Obrázek 21 pes svým čichem nalézá osobu 55
- Obrázek 22 Vyštěkávání hledané osoby 56
- Obrázek 23 Byt po výbuchu ve Frenštátě pod Radhoštěm 59
- Obrázek 24 Kynologická dvojice při obtížném hledání osob v Turecku 60

SEZNAM PŘÍLOH

Interview

PŘÍLOHA P I: INTERVIEW

Paní Jiřina Zbožínková souhlasila s interview na téma kynologie v IZS a spolu probere pár činností kynologů při zásahu i mimo něj.

Dobry den, mohla byste se nám predstavit a řici něco o činnosti kterou děláte?

Dobry den, Jmenuji se Jiřina Zbožínková a cvičím psy k různým typům situací. Od tréninku poslušnosti až po tréninky, které jsou zaměřeny na záchranné práce.

Jaké situace to jsou?

Tak především je to cvičení psů pro plošné vyhledávání, ale také pro sutinové vyhledávání. Trénujeme každou neděli na cvičáku a samozřejmě každý individuálně, jak kdo může.

Mohl bych se i já přidat ke cvičení mého psa?

Samozřejmě přidat se může každý. Otázkou potom je, jak daleko s tím chcete zajít, jestli vám bude stačit naučit se se svým pejskem poslušnosti nebo budete mít dále zájem se specializovat na záchrannou činnost.

Kdybich se v budoucnu chtěl zaměřit na záchrannou činnost přesněji v sutinovém vyhledávání, co to obnáší?

Tak samozřejmě je to dlouhodobý trénink vás i vašeho pejska, ne každý pes na to může mít.

Jací psi jsou pro sutinové vyhledávání nejlepší?

Takový pes musí být dobře stavěný fyzicky ale i psychicky, nesmí být příliš těžký, aby se nepropadl, ale ani moc malý, kteří by měli problém dostat se přes různé překážky. Nejdůležitější je, jaký je pes povahově, jestli je bojácný, nebo až moc hyperaktivní takové povahové rysy jsou na škodu. Pokud je jeho psovod neumí nějak krotit může být nebezpečný sám pro sebe.

Vraťme se k trénování v sutinách, co všechno se musí pes naučit?

Věcí, co se pes musí naučit je nespočet. Základ je umět pohybovat se v sutiništi, dále vyštěkávat osoby. Jako za další je vyhledávání v různých úrovních terénu, v umělé tmě a v neposlední řadě různé manipulace se psem. Existují různé metodiky, ale každý

kynolog si najde svoji taktiku a poznatky, díky kterým trénink zlepšuje. Později si tyto detaily ukážeme prakticky.

Když tohle pes všechno bude umět, tak se můžu zúčastnit nějakého zásahu?

To ne, každý pes musí dokázat to, co umí. To se dokazuje při atestech, kde je pes zkoušen ze všeho, co ho může při zásahu potkat, ale to si později ukážeme.

Znáte nějaké události, při kterých byli kynologové povoláni do služby?

Takových zásahu je mnoho, co si teď tak vzpomenu je železniční nehoda ve Studénce nebo výbuch bytu ve Frenštátě pod Radhoštěm a jeden ze zahraničí, kde se čeští kynologové vydali do Turecka v roce 1999 kde pomohli vyhledat osoby. Dá se říct, že tam byli nejúspěšnější, to taky ukazuje na to, že v České republice jsou velmi schopní kynologové, které své práci vážně rozumí.

Jaké jsou aktuálně největší problémy kynologů při zásahu?

Je to především souhra kynologů s některými příslušníky HZS nebo JSDH u zásahu, kteří moc nevědí, co tento pes dokáže a na jakém principu pracuje. Proto se stává, že při hledání v sutinách je v sutiništi moc lidí, kteří tu práci psovi neulehčují, kvůli mísicím se pachů, tím pádem delší doba, než někoho najde.

Jsou i jiné problémy kynologů mimo zásah?

Největší problém kynologů jsou špatně zvolená plemena a špatný trénink, teď samozřejmě nemluvíme o kynolozích, kteří už mají splněné atesty a věnují se záchranným pracím. Mluvíme o lidech, kteří trénují své psy trénují, ale dělají u toho spoustu chyb a psi jsou potom zkažení a špatně se přeučují.

Nějaká poslední slova před ukončením interview?

Zkušených kynologů je málo, tak si jich važte a pamatujte, že tam kde selže technika nastupuje pes.